

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 15310/B/2012/1399596987

SYSTÉM OCHRANY VKLADOV

Bakalárska práca

2012

Petronela Adamcová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

SYSTÉM OCHRANY VKLADOV

Bakalárska práca

Študijný program: Financie, bankovníctvo a investovanie

Študijný odbor: 3.3.6 Financie, bankovníctvo a investovanie

Školiace pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií

Vedúci záverečnej práce: Ing. Peter Korduliak

Bratislava 2012

Petronela Adamcová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne, a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som sa veľmi rada pod'akovala môjmu školiteľovi, Ing. Petrovi Korduliakovi, za pomoc a užitočné rady, ktoré mi ochotne poskytol pri spracovávaní mojej bakalárskej práce.

ABSTRAKT

ADAMCOVÁ, Petronela: *Systém ochrany vkladov*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra bankovníctva a medzinárodných financií. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Peter Korduliak. – Bratislava: NHF EU, 2012, 50 s.

Cieľom záverečnej práce je priblížiť fungovanie systému ochrany vkladov v podmienkach Slovenskej republiky a zároveň priblížiť účinky uplatňovania smerníc Európskej únie.

Práca je rozdelená do 4 kapitol. Obsahuje 2 grafy a 10 tabuliek.

Prvá kapitola je venovaná súčasnému stavu riešenia danej problematiky doma a v zahraničí. V jednotlivých podkapitolách sa venuje pozornosť významu ochrany bankového sektora, formám ochrany vkladov a legislatívnej úprave ochrany vkladov na Slovensku.

V druhej kapitole sú rozpracované čiastkové ciele, ktoré vedú k naplneniu hlavného cieľa.

Ďalšia časť spracúva metodiku práce a použité metódy.

Záverečná kapitola opisuje postup pri vyplácaní náhrad za nedostupné vklady, sumarizuje činnosť Fondu ochrany vkladov a približuje podmienky, ktoré sú v súvislosti s ochranou vkladov stanovené smernicami Európskej únie.

Kľúčové slová:

ochrana vkladov, Fond ochrany vkladov, systém ochrany vkladov, banka, vklad, smernica, klient

ABSTRACT

ADAMCOVÁ, Petronela: *Deposit insurance system*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Banking and International Finance. – Thesis supervisor: Ing. Peter Korduliak. – Bratislava: FNE UEB, 2012, 50 p.

The aim of thesis is to outline a systematic approach of Deposit insurance system in Slovak republic together with results of adopted directive by European Union.

The thesis is divided into 4 chapters. It contains 2 charts and 10 tables.

The first chapter is dedicated to current situation of the solved issue not only in our country but also abroad. Individual subchapters are devoted to importance of protection of bank sector, forms of deposits protection and a legislative on deposit insurance in Slovakia.

Partial aims which lead to fulfilling of the main aim are elaborated in the second chapter.

The next chapter discusses the methodology used during writing the thesis.

The final chapter describes payout process of the deposits, summarizes activities of Deposit Protection Fund and picture compulsory rules set by European Union that concerns the deposit protection.

Key words:

deposit protection, Deposit Protection Fund, Deposit Insurance System, bank, deposit, directive, client

Obsah

Úvod	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	10
1.1 Bankovníctvo ako významná súčasť finančného systému.....	10
1.2 Ochrana bankového sektora.....	10
1.2.1 Explicitná a implicitná ochrana vkladov	12
1.2.2 Morálny hazard a náhodný výber	12
1.2.3 Formy ochrany vkladov	14
1.3 Ochrana vkladov v SR	14
1.4 Právna ochrana vkladov	16
2 Cieľ práce	19
3 Metodika práce a metódy skúmania	20
4 Výsledky práce a diskusia	22
4.1 Náhrada za nedostupné vklady	22
4.1.1 Neschopnosť banky vyplácať vklady	22
4.1.2 Právo na poskytnutie náhrady za nedostupný vklad.....	23
4.2 Vyplácanie náhrad	25
4.3 Zosúladenie ochrany vkladov na Slovensku so štandardom EÚ	27
4.4 Prehľad výšky limitov pre vyplácanie náhrad za nedostupné vklady.....	29
4.5 Zánik a vznik práv	30
4.6 Účasť bánk na ochrane vkladov.....	31
4.6.1 Banky vykonávajúce činnosť na území Slovenska.....	31
4.6.2 Pobočky zahraničných bánk na území Slovenska	32
4.7 Fond ochrany vkladov	33
4.7.1 Orgány fondu	34
4.7.2 Zdroje Fondu.....	38
4.7.3 Práva Fondu a povinnosti bánk.....	41
4.7.4 Vyplácané náhrady za nedostupné vklady.....	42
4.8 Ochrana vkladov v Európskej únii.....	45
4.9 Pripravované zmeny týkajúce sa systému ochrany vkladov.....	49
Záver	52
Zoznam použitej literatúry.....	54

Úvod

Banky so svojimi funkciami zohrávajú v ekonomike nezastupiteľnú úlohu. Okrem ich primárneho poslania, ktorým je prijímanie vkladov a poskytovanie úverov, zohrávajú významnú rolu aj v podobe finančného sprostredkovateľa, pri ktorej uskutočňujú transformáciu kapitálu. Pri vykonávaní svojich úloh je podstatné, aby dbali na budovanie a upevňovanie dôvery verejnosti voči bankovému sektoru ako celku. V opačnom prípade by boli banky vystavené hrozbe, ktorá by sa preukázala v podobe hromadného vyberania v nich uložených vkladov, ako prejavu nedôvery.

V tejto súvislosti nachádza svoju podstatu a uplatnenie budovanie určitej formy systému ochrany vkladov, prostredníctvom ktorého sa v rôznych podobách zabezpečuje ochrana bankových depozít. História naznačuje, že práve Československá republika bola prvá, ktorá zaviedla ochranu vkladov, a to už v roku 1924.

V súčasnosti v podmienkach Slovenskej republiky vystupuje v podobe garanta ochrany klientmi vložených bankových vkladov Fond ochrany vkladov. Jeho činnosť sa naplno prejavuje v takých prípadoch, keď niektorá z bánk nie je schopná plniť si svoje záväzky voči klientom, teda nevie zabezpečiť vyplácanie vkladov. Fond teda preberá zodpovednosť za výplatu peňazí sporiteľom v súlade s účelom, na ktorý bol zriadený.

Výrazný trend globalizácie, čoraz väčšej vzájomnej závislosti, prepojenosti či spolupráce sa nevyhol ani bankovému sektoru. Už vstupom Slovenska do Európskej únie nastali mnohé zmeny vo fungovaní finančného trhu a bankového systému. Podstatný vplyv na ich fungovanie možno pripísať Smernici Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 94/19/ES o systémoch ochrany vkladov. Jej implementácia ovplyvnila fungovanie Fondu ochrany vkladov, Národnej banky Slovenska, komerčných bánk i vkladateľov.

Formovanie jednotného európskeho finančného trhu umožnilo vstup viacerých zahraničných bánk a ich dcérskych spoločností na slovenský finančný trh. Táto otvorenosť je založená na princípe jednotnej európskej bankovej licencie, ktorá je založená na skutočnosti, že licencia, ktorá je vydaná v ktoromkoľvek členskom štáte je platná a uznávaná vo všetkých ostatných členských štátoch Európskej únie. Umožňuje teda bankám bez väčších problémov podnikat' i v zahraničí prostredníctvom svojej pobočky.

Cieľom práce je priblížiť fungovanie systému ochrany vkladov v podmienkach Slovenska, ako aj poukázať na vplyv smerníc Európskej únie na jeho fungovanie.

Práca sa skladá zo 4 kapitol. Prvá z nich je venovaná súčasnému stavu riešenia problematiky doma a v zahraničí. V prislúchajúcich podkapitolách sa pozornosť venuje

významu ochrany bankového sektora, formám ochrany vkladov a legislatívnej úprave systému ochrany vkladov v rámci Slovenska.

V druhej kapitole je stanovený hlavný cieľ spoločne s čiastkovými cieľmi, ktoré vedú k jeho naplneniu. V ďalšej kapitole sú popísané použité metódy skúmania a metodika práce. Posledná kapitola opisuje postup pri vyplácaní náhrad nedostupných vkladov, sumarizuje doterajšiu činnosť Fondu ochrany vkladov, jeho úlohy, orgány, zdroje a približuje dosah smerníc Európskej únie na systém ochrany vkladov na Slovensku.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Bankovníctvo ako významná súčasť finančného systému

Finančný systém možno definovať ako „súbor finančných inštitúcií, regulačných autorít, ich vzájomných vzťahov a vzťahov k ďalším subjektom (vláda, obyvateľstvo, zahraničie). Pojmom finančná inštitúcia rozumieme inštitúciu, ktorá poskytuje peňažné služby svojim klientom (napr. banka, poisťovňa, burza). Efektívne fungujúci ekonomický systém je determinovaný efektívnym fungovaním finančného systému.“¹ Jeho súčasťou sú aj komerčné banky a treba zdôrazniť, že jeho fungovanie je vo výraznej miere založené na dôvere verejnosti.

Významnou súčasťou systému národného hospodárstva a najdôležitejšou časťou finančného systému je bankový systém. Predstavuje systém vzťahov, inštitúcií a súboru pravidiel upravujúcich vzťahy bankových a nebankových subjektov v ekonomike.

„Hlavnou úlohou finančného sektora je finančné sprostredkovanie medzi subjektmi, ktoré disponujú voľnými zdrojmi, a subjektmi s nedostatkom kapitálu. Keďže väčšina zdrojov je sústredená v bankách, financovanie ekonomiky zabezpečujú predovšetkým banky, ktoré predstavujú hlavný článok medzi reálnou ekonomikou a finančným sektorom.“²

1.2 Ochrana bankového sektora

V trhových ekonomikách patrí práve bankovníctvo k odvetviam s najvyššou mierou regulácie. Jej vznik v mnohých prípadoch nebol cielený, ale bol reakciou na úpadky bánk, bankové krízy či fakt, že banky hospodária s cudzími zdrojmi. Ciele bankovej regulácie zahŕňajú predovšetkým zaistenie menovej stability, ochranu vkladateľov a spotrebiteľov, obmedzenie morálneho hazardu a informačnej asymetrie a má napomáhať k vytváraniu stabilného, efektívneho a transparentného finančného systému.³ Na druhej strane je dôležité spomenúť aj názory, ktoré odmietajú reguláciu a dohľad a presadzujú požiadavku na ponechanie finančného sektora trhovým silám. Hlavným argumentom proti sú náklady

¹ BELÁS, J. 2008. *Retail banking*. Bratislava : Iura Edition, 2008. s. 13. ISBN 978-90-8078-190-3.

² BELÁS, J. 2008. *Retail banking*. Bratislava : Iura Edition, 2008. s. 16. ISBN 978-80-8078-190-3.

³ POLOUČEK, S. 2006. *Bankovníctví*. Praha : C. H. Beck, 2006. s. 447. ISBN 80-7179-462-7.

regulácie, ktoré sú považované za príliš vysoké v porovnaní s pozitívnymi efektmi, ktoré regulácia prináša.

Banková regulácia znamená presadzovanie nástrojov a pravidiel činnosti, ktorými sa riadia subjekty v príslušnej oblasti, pričom tieto podmienky sú stanovené príslušnými zákonodarnými orgánmi.

Systémy regulácie a dohľadu bánk sa v trhovách ekonomikách skladajú zo štyroch základných súčastí⁴:

- regulácia vstupu do bankovej sféry,
- stanovenie a preverovanie základných pravidiel činnosti bánk,
- povinné poistenie vkladov v bankách a
- pôsobenie centrálnej banky v úlohe veriteľa poslednej inštancie.

Vzhľadom k informačnej asymetrii vyplývajúcej z faktu, že fyzické osoby nemajú dostatok informácií a znalostí nutných k posúdeniu kvality banky, poistenie vkladov tvorí dôležitú súčasť systému regulácie. **Poistene vkladov**, ktoré je garantované štátom, predstavuje charakteristickú črtu, ktorou sa regulácia bánk odlišuje od regulácie nebankových subjektov, ktoré sú tiež súčasťou bankovej sféry. Oproti tvrdým regulačným pravidlám činnosti bánk, predstavuje poistenie vkladov pre banky v porovnaní s nebankovými subjektmi istú konkurenčnú výhodu, nakoľko peňažné prostriedky umiestnené v nebankových inštitúciách sú mimo dosahu regulácie a nie sú chránené zákonom o ochrane vkladov.

Hlavným cieľom poistenia vkladov je ochrana vkladateľa. V prípade krachu banky, poistenie vkladov čiastočne alebo úplne kompenzuje straty vkladateľov, na vklady ktorých sa poistenie vzťahuje („sociálny aspekt“) a zároveň sa tak zvyšuje aj dôveryhodnosť banky. Výhodou je tiež znížene pravdepodobnosti útokov na banku, pri ktorých by hromadné výbery vkladov viedli k zvýšeniu nebezpečenstva kolapsu bankového systému ako celku.⁵

⁴ REVENDA, Z. 2005. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha : Management Press, 2005. s. 363. ISBN 80-7261-132-1.

⁵ REVENDA, Z. 2011. *Centrální bankovníctví*. Praha : Management Press, 2011. s. 394. ISBN 978-80-7261-230-7.

1.2.1 *Explicitná a implicitná ochrana vkladov*

Spôsob, akým je zabezpečená ochrana finančných systémov, a v rámci nej najmä ochrana vkladov bankového sektora, sa môže v jednotlivých krajinách líšiť. Ekonomická teória pritom rozoznáva implicitnú a explicitnú ochranu vkladov.⁶

Implicitná ochrana vkladov je vývojovo staršou metódou ochrany vkladov. K jej základným znakom patrí, že pri nej chýba zákonná úprava ochrany vkladov. Pomoc štátu v prípade bankrotu možno odvodiť z vymedzeného ručenia štátu za vklady uložené v štátnych peňažných ústavoch, prípadne na základe vyhlásení predstaviteľov konkrétneho štátu o kompenzáciách vkladateľom. Ďalším znakom je, že neexistujú pravidlá, ktoré upravujú výšku krytia a štát pri kompenzáciách vkladateľom zvažuje svoju pomoc osobitne v každom prípade. Na prípadné kompenzácie pritom nie je vytvorený žiadny osobitný fond, z ktorého by sa čerpali peňažné prostriedky pri vyplácaní náhrad za nedostupné vklady.

Za viac spoľahlivý model ochrany vkladov je považovaný **explicitný systém**. „Predstavuje taký spôsob ochrany vkladov, ktorý je upravený zákonom a ktorý definuje druhy vkladov, výšku vkladov, ako aj typy depozitných inštitúcií, v ktorých vklady podliehajú ochrane. Explicitný systém určuje zdroje financovania fondu ochrany vkladov a postupy platné pri riešení úpadku bánk.“⁷

1.2.2 *Morálny hazard a náhodný výber*

Poistenie vkladov však nie je „zadarmo“ a nedostatky explicitnej formy ochrany vkladov sa prejavujú vo forme morálneho hazardu a náhodného výberu.

„**Morálny hazard** predstavuje zvyšovanie rizikovosti operácií realizovaných vkladateľmi i bankami. Pretože vkladatelia vďaka poisteniu vkladov získavajú záruku, že peniaze uložené v banke dostanú späť (v celej alebo čiastočnej výške) aj v prípade úpadku

⁶ ELIAŠOVÁ, D. 2004. Nové trendy v ochrane vkladov po vstupe Slovenskej republiky na jednotný finančný trh Európskej únie. In *Nová ekonomika*. ISSN 1336-1732, 2004, roč. 3, č. 3, s. 37.

⁷ HORVÁTOVÁ, E. 2009. *Bankovníctvo*. Žilina : GEORG Žilina, 2009. s. 161. ISBN 978-80-89401-03-1.

banky, často upúšťajú od snahy analyzovať ekonomickú pozíciu banky.“⁸ Klienti mnohokrát dokonca vyhľadávajú banku, ktorá im ponúka vyšší úrok a nerozlišujú medzi rizikovou a vhodnou bankou. Ich záujmom je len ich vlastný prospech v podobe čo najvyššej úrokovej sadzby.

Rovnako aj banky môžu uskutočňovať rizikovejšie operácie, nakoľko možné finančné straty poistených vkladateľov budú uhradené prostredníctvom Fondu ochrany vkladov. Banky teda nie sú ohrozené ani rizikom neočakávaných výberov poistených vkladov ako dôsledku straty dôvery klientov.

Riziko morálneho hazardu je možné obmedziť prostredníctvom spoluúčasti klientov na strate, ak sa vyplatí napríklad len 90% z hodnoty poisteného vkladu. Možné riešenie predstavuje tiež zmluva o spätnom odkúpení aktív, pri ktorom menové inštitúcie nakúpia aktíva nelikvidných bánk so záväzkom, že banka dané aktíva odkúpi späť v dohodnutom čase za určitú cenu. Takto môže banka prostredníctvom premeny svojich nelikvidných aktív na hotovosť vyplatiť peniaze vkladateľom, čím sa vyhne strate. „Vkladatelia sú si vedomí, že im banka bude schopná peniaze vydať v závislosti od toho, či je banka solventná. Poskytnutie likvidity (na rozdiel od poistenia vkladov) môže odstrániť morálny hazard, lebo pomoc sa dostáva iba tým bankám, ktoré sú solventné. Vkladatelia pritom majú silný dôvod sledovať svoju banku.“⁹

„**Nevhodný výber** predstavuje vstup rizikových subjektov do oblasti bankového podnikania.“¹⁰ Dané subjekty vykonávajú vysoko výnosné operácie, a teda podliehajú aj značnému riziku. Lákadlom pre vstup do bankového sektora je pre tieto subjekty najmä malá hrozba hromadných výberov poistených vkladov. Existuje pri nich však vyššia pravdepodobnosť ich úpadku, ktorá je spojená aj s vyššími nárokmi na prostriedky vo Fonde ochrany vkladov.

Oblasť na zníženie nebezpečenstva náhodného výberu predstavuje meranie rizika jednotlivých operácií, jeho premietnutie v účtovných a finančných výkazoch a následné odzrkadlenie v požiadavkách bankového dohľadu a regulácie, alebo riešenie možno hľadať aj v sfére kapitálovej vybavenosti finančných subjektov. Uvedené riziko však možno znížiť

⁸ EUROEKONÓM : Princíp systému poistenia vkladov v bankách. In *Ekonomický portál*. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.euroekonom.sk/financie/bankovnictvo-a-banky/princip-systemu-poistenia-vkladov-v-bankach/>>.

⁹ HORVÁTOVÁ, E. 2009. *Bankovníctvo*. Žilina : GEORG Žilina, 2009. s. 162. ISBN 978-80-89401-03-1.

¹⁰ HORVÁTOVÁ, E. 2009. *Bankovníctvo*. Žilina : GEORG Žilina, 2009. s. 162. ISBN 978-80-89401-03-1.

aj prostredníctvom zvýšenej kontroly bankových subjektov a vysokými bariérami pri vstupe do bankového sektora.

1.2.3 *Formy ochrany vkladov*

V záujme väčšej istoty klientov bánk, povinné poistenie bankových vkladov v súčasnej dobe existuje vo viacerých vyspelých krajinách, a to pomocou fondu ochrany vkladov, fondu poistenia vkladov, či štátnej poisťovne. Spôsob zabezpečenia ochrany bankových depozít a aj poistné systémy v jednotlivých krajinách sú rozdielne, a to aj čo sa týka konkrétnych kompetencií.

Najviac rozšírené sú tzv. **„pay box“ systémy**, ktoré pri odškodňovaní klientov čerpajú peňažné prostriedky z osobitného fondu. Hlavnou úlohou týchto systémov je teda zhromažďovanie prostriedkov do tohto fondu.

Tzv. **„risk-minimizing“ systémy** majú okrem výplaty nedostupných vkladov aj preventívnu pôsobnosť, pričom následne rozhodujú o postupe v prípade úpadku banky. Zdrojom informácií týchto poistných systémov môžu byť „informácie od orgánu bankového dohľadu o všetkých komerčných bankách (Estónsko, Luxembursko) alebo informácie o bankách, ktoré nie sú schopné vyplácať vklady (Česká republika, Španielsko). Niektoré systémy umožňujú získať informácie priamo od komerčných bánk (Maďarsko, Poľsko, Taliansko, Slovensko). Systémy poistenia depozít v Maďarsku, Poľsku a na Slovensku umožňujú tiež usmerňovať vyšetrovanie a rozhodnúť o spôsobe riešenia úpadku banky.“¹¹

1.3 **Ochrana vkladov v SR**

Banky, ako významný zdroj financovania subjektov, majú nezastupiteľné miesto vo finančných systémoch všetkých ekonomík. Nemenej dôležitú úlohu plnia aj vo vzťahu k úsporám drobných vkladateľov. „Z toho vyplýva fakt, že i keď štát nemusí brániť pred bankrotom každú jednotlivú banku, musí brániť bankový sektor ako celok.“¹² Ak by totiž neexistovalo zabezpečenie bankových depozít, zhoršená kvalita bankových aktív by mohla vyvolať útok klientov na banku. Ich cieľom by bolo vybrať svoje peniaze ešte pred mož-

¹¹ ZIMKOVA, E. 2006. Systémy ochrany vkladov v Európskej únii. In *Dialógy o ekonomike a riadení*. ISSN 1335-4582, 2006, roč. 8, č. 24, s. 64.

¹² TRÚCHLY, P. 1999. Systém ochrany vkladov. In *BIATEC*. ISSN 1335-0900, 1999, roč. 7, č. 2, s. 6.

ným krachom banky. Zle informovaní klienti by sa následne mohli začať obávať o vlastné vklady aj v iných bankách, čoho výsledkom by mohla byť panika a neistota celého bankového sektora.

„**Systém ochrany vkladov na Slovensku** môžeme charakterizovať ako **explicitný systém**, upravený zákonom s definovaním vkladov, ktoré podliehajú ochrane, do akej výšky, v ktorých inštitúciách, z akých zdrojov a s akými konkrétnymi podmienkami a postupmi pri uplatňovaní práv vkladateľov.“¹³

Vklady na Slovensku boli vo vybraných peňažných ústavoch až do roku 1996 chránené štátom, a to v zmysle § 44 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách z 20. decembra 1991 v znení neskorších predpisov. Išlo konkrétne o vklady uložené v Slovenskej sporiteľni, a. s., Všeobecnej úverovej banke, a. s., a Investičnej a rozvojovej banke, a. s. Vklady uložené v ostatných bankách štátom chránené neboli, čoho výsledkom bolo narušanie konkurenčného prostredia a vytváranie nerovnováhy v bankovom sektore.

„V záujme zabezpečenia ochrany finančných prostriedkov občanov uložených vo všetkých bankách a pobočkách zahraničných bánk na Slovensku bol **zákonom NR SR č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov** (ďalej len „ZoOV“) **zriadený s účinnosťou od 1. júla 1996 Fond ochrany vkladov** (ďalej len „Fond“)“¹⁴

V pôsobení systému ochrany vkladov zohralo významnú zmenu ukončenie štátnej záruky za bankové vklady v troch bankách (SLSP, a. s., VÚB, a. s., IRB, a. s.) ku dňu 31. decembra 1997. Táto skutočnosť mala pozitívny vplyv na vytvorenie rovnovážneho a rovnoprávneho stavu v ochrane vkladov klientov vo všetkých bankách pôsobiach na slovenskom bankovom trhu.

Problematika ochrany vkladov sa prijatím daného zákona svojimi podmienkami priblížila úrovni vyspelých krajín. Pri jeho tvorbe sa vychádzalo z právnych úprav a skúseností iných štátov a prihliadalo sa aj na Smernicu Európskeho parlamentu a Rady EÚ z 30. mája 1994 o systémoch ochrany vkladov č. 94/19/ES.

¹³ HORVÁTOVÁ, E. 2009. *Bankovníctvo*. Žilina : GEORG Žilina, 2009. s. 164. ISBN 978-80-89401-03-1.

¹⁴ HORVÁTH, M.. 1998. Systém ochrany bankových vkladov v Slovenskej republike. In *BIATEC*. ISSN 1335-0900, 1998, roč. 6, č. 7, s. 14.

1.4 Právna ochrana vkladov

Podľa vymedzenia § 3 ZoOV sa vkladom rozumie záväzok banky alebo pobočky zahraničnej banky voči fyzickej osobe alebo právnickej osobe určenej týmto zákonom na výplatu peňažných prostriedkov, ktoré banke alebo pobočke zahraničnej banky zveril vkladateľ pri bankovom obchode vykonanom vo svojom mene a na svoj účet alebo ktoré banka alebo pobočka zahraničnej banky prijala ako sumy platobných operácií v prospech vkladateľa, a to vrátane úrokov a iných majetkových výhod, ktoré sú spojené so zverením týchto peňažných prostriedkov.

Za vklad sa na účely tohto zákona považuje aj:

- a) vklad vedený pre viacero vkladateľov, pričom o každom vkladateľovi sa požaduje viesť určitý rozsah údajov,
- b) notárska úschova uložená v banke alebo pobočke zahraničnej banky, ak oprávneným príjemcom peňažných prostriedkov z tejto úschovy je alebo má byť osoba, ktorej vklady sú týmto zákonom chránené a ak notár spravujúci túto notársku úschovu pred dňom, keď sa vklady stali nedostupnými doručil príslušnej banke alebo pobočke zahraničnej banky písomné oznámenie s určenými údajmi o všetkých oprávnených príjemcoch.

Chránenými vkladmi podľa tohto zákona sú vklady, ktorých vkladateľom je:

- a) fyzická osoba,
- b) nadácia, neinvestičný fond, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, združenie občanov, spoločenstvo vlastníkov bytov a nebytových priestorov alebo správca bytového domu,
- c) právnická osoba, ktorá nie je uvedená vyššie, s výnimkou:
 - 1) banky, obchodníka s cennými papiermi, ktorý nie je bankou, inštitúcie elektronických peňazí, platobnej inštitúcie, centrálného depozitára cenných papierov, burzy cenných papierov, komoditnej burzy, správcovskej spoločnosti vrátane majetku v podielovom fonde, dôchodkovej správcovskej spoločnosti vrátane majetku v dôchodkovom fonde, poisťovne, zaist'ovne, doplnkovej dôchodkovej spoločnosti vrátane majetku v doplnkovom dôchodkovom fonde, poštového podniku, prevádzkovateľa hazardnej hry a s výnimkou Exportno-importnej banky Slovenskej republiky,

- 2) vyššie neuvedenej obchodnej spoločnosti alebo družstva, ktorá musí mať účtovnú závierku overenú audítormi,
- 3) štátu, štátneho fondu, obce, vyššieho územného celku, ich rozpočtovej organizácie alebo príspevkovej organizácie a orgánov verejnej moci,
- 4) vyššie neuvedenej zákonom zriadenej právnickej osoby.

Podľa tohto zákona nie je chránený:

- a) vklad, ktorý je anonymný, tzn. pred dňom, keď sa vklady stali nedostupnými nie je pre vkladateľa vedený v rozsahu zákonom stanovených údajov, ktorými sú:
 - 1) v prípade fyzických osôb: meno, priezvisko, rodné číslo alebo dátum narodenia a adresa trvalého pobytu,
 - 2) v prípade právnických osôb: názov, identifikačné číslo, ak je pridelené, adresa sídla vkladateľa, ako aj označenie úradného registra alebo inej úradnej evidencie, v ktorej je táto právnická osoba zapísaná, a číslo zápisu do tohto registra alebo evidencie.
- b) vklad na doručiteľa, najmä vklad potvrdený vkladnou knižkou na doručiteľa, vkladovým listom na doručiteľa alebo pokladničnou poukážkou na doručiteľa,
- c) podielový list, vklad potvrdený cennými papiermi, ktoré sú prijaté na obchodovanie na trh burzy cenných papierov,
- d) vklad vo forme dlhopisu, zmenky alebo šeku,
- e) spoločný vklad, ak nie je vedený v zákonom stanovenom rozsahu údajov,
- f) vklad, ktorým je notárska úschova, pokiaľ nespĺňa zákonné podmienky,
- g) vklad, ktorý je vlastným zdrojom financovania banky.

Graf č. 1: Vývoj vkladov v bankovom sektore

Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 5 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

Na základe údajov z výročnej správy Fondu ochrany vkladov možno konštatovať, že v roku 2010 nastal mierny rast vkladov v slovenských bankách. K 31. decembru 2010 banky spravovali vklady v celkovej výške 44,51 mld. €, z čoho chránené vklady tvorili 23,85 mld. € (53,6 %). Podstatnú časť chránených vkladov tvorili vklady v eurách, a to až 23,25 mld. € (97,48 %). Ako možno vidieť aj z uvedeného grafu, v roku 2010 bol v porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenaný mierny nárast chránených vkladov, konkrétne vo výške 838 mil. € (nárast o 3,6 %).

2 Cieľ práce

Vzhľadom na zvolenú tému bude hlavným cieľom bakalárskej práce poskytnúť obraz o fungovaní systému ochrany vkladov v podmienkach Slovenskej republiky a zobrazenie vplyvu smerníc Európskej únie na jeho fungovanie.

K naplneniu tohto cieľa nám budú slúžiť nasledovné čiastkové ciele, ktorými sú:

- zdôvodniť v čom spočíva podstata a dôvody na ochranu bankového sektora,
- priblížiť spôsoby, akým môžu byť finančné systémy zabezpečené,
- definovať právnu ochranu vkladov na Slovensku,
- rozpracovať účinky prijatia zákona o ochrane vkladov, v ňom definované základné pojmy, podmienky nedostupnosti, náhrad a postup pri vyplácaní nedostupných vkladov,
- oboznámiť s postupným zosúladením ochrany vkladov na Slovensku so štandardmi Európskej únie,
- priblížiť najvýznamnejšiu inštitúciu v procese ochrany vkladov – Fond ochrany vkladov, jeho hlavné úlohy, činnosti, zdroje, jeho orgány a ich právomoci a sumari- zovať jeho doterajšiu činnosť,
- charakterizovať podstatu ochrany vkladov v Európskej únii vychádzajúc zo Smer- nice Európskeho parlamentu a Rady č. 94/19/ES o systémoch ochrany vkladov, zmeny v ochrane spôsobené finančnou krízou a načrtnúť pripravované zmeny, kto- ré by mali byť súčasťou pripravovanej novej smernice.

V práci sa teda zameriame na splnenie vyššie formulovaných čiastkových cieľov, ktoré povedie k naplneniu hlavného cieľa.

3 Metodika práce a metody skúmania

Pri písaní bakalárskej práce sme využili viaceré metódy a postupy, ktorých výber bol zvolený v závislosti od stanovených cieľov. Vôbec prvým krokom bol výber témy, ktorú sme si zvolili z toho dôvodu, že je z dlhodobého hľadiska stále aktuálna a dotýka sa azda všetkých ľudí v spoločnosti. Následne po zvolení témy sme pokračovali vyhľadávaním potrebných zdrojov, zhromažďovaním údajov, ich selektovaním a postupným spracovaním do finálnej podoby.

Hlavným zdrojom informácií boli pre nás najmä domáce knižné zdroje a články v odborných ekonomických časopisoch. Nemenej podstatný zdroj tvorili právne normy vydávané príslušnými národnými zákonodarnými orgánmi, ako aj nadnárodné smernice ktoré je potrebné zapracovať do národného právneho systému. Potrebná literatúra bola prístupná v knižnici a znenie aktuálnych zákonov sme vyhľadali prostredníctvom systému právnych informácií JASPI.

Počas písania práce bolo potrebné použiť určité vedecké metódy, či myšlienkové postupy. Z teoretických metód sme pri spracovaní práce využili:

- Abstrakciu – ako najvýznamnejší nástroj vedeckého bádania. Jej podstata spočíva v odhliadaní od nepodstatných vlastností, výsledkom ktorého je vyčlenenie podstatných charakteristík a preniknutie do podstaty javu. Použili sme ju hlavne na začiatku spracovania bakalárskej práce. Z množstva prístupných údajov sme si postupne vybrali tie, ktoré pre nás mali význam vzhľadom k stanoveným cieľom, a naopak, vyradili sme tie informácie, ktoré pre nás význam nemali.
- Analýzu a syntézu – ktoré sú považované za párovú dvojicu metód a zväčša sa používajú súčasne, a to na všetkých stupňoch riešenia úlohy. Prostredníctvom analýzy je rozčlenená daná problematika na jednoduchšie časti a tak sa ľahšie pochopí skúmaný problém a prenikne sa tak k jeho podstate. Naproti tomu syntéza zjednocuje a spája jednotlivé časti do celku, čím umožňuje chápať súvislosti a vzájomné vzťahy.
- Indukciu – prostredníctvom ktorej sme vytvorili z viacerých úsudkov všeobecné závery.
- Dedukcia – pomocou ktorej sme zo všeobecných tvrdení odvodili pravdivý záver.
- Exemplifikáciu – ktorú sme využili v takých prípadoch, ak bolo potrebné k objasneniu výkladu uviesť príklad.

V práci sú pre lepšiu prehľadnosť a zrozumiteľnosť použité tabuľky a pri porovnávaní príspevkov do Fondu ochrany vkladov a vývoji vkladov v bankovom sektore i grafy.

V závere práce je v súvislosti s budúcim smerovaním ochrany vkladov v Európe použitá prognóza, ako prostriedok predpovede pravdepodobného smerovania a vývoja v danej problematike.

4 Výsledky práce a diskusia

4.1 Náhrada za nedostupné vklady

Podmienky, pri ktorých sa vklad pokladá za nedostupný sú vymedzené v § 3 ods. 5 ZoOV. Podľa neho sa vklad považuje za nedostupný, ak je:

- a) uložený v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, ktorá bola vyhlásená za neschopnú vyplácať vklady,
- b) uložený v banke alebo v pobočke zahraničnej banky, v ktorej bolo pozastavené nakladanie s vkladmi dôsledkom rozhodnutia konkurzného súdu.

„Zmyslom ochrany vkladov je právo na náhradu za nedostupný vklad a relevantná výška tejto náhrady. Právo na náhradu z Fondu za nedostupný vklad uložený v banke má fyzická osoba, ktorá tento vklad banke zverila, nazývaná vkladateľ. Iná fyzická osoba má namiesto vkladateľa právo na náhradu len vtedy, ak jej na nedostupný vklad alebo na jeho časť vzniklo právo podľa právoplatného alebo vykonateľného rozhodnutia súdu alebo iného príslušného orgánu.“¹⁵

4.1.1 Neschopnosť banky vyplácať vklady

Ak banka ani navzdory použitia svojich likvidných prostriedkov zahŕňajúc aj povinné minimálne rezervy nie je schopná vyplácať vklady v priebehu 48 hodín, jej povinnosťou je nahlásiť túto skutočnosť Národnej banke Slovenska a Fondu najneskôr v najbližší pracovný deň. V prípade, ak je v banke zavedená nútená správa, uvedenú skutočnosť má povinnosť nahlásiť správca.

„Národná banka Slovenska vyhlási banku za neschopnú vyplácať vklady do troch pracovných dní od doručenia oznámenia v prípade, že sa preukáže trvalý nedostatok likvidity banky, alebo sa nenájdu možnosti na odstránenie jej dočasného nedostatku. Národná banka Slovenska môže vyhlásiť banku za neschopnú vyplácať vklady aj z vlastného podnetu, ak zistí vyššie uvedené skutočnosti.“¹⁶

¹⁵ BALKO, L. 2000. *Bankové právo*. Bratislava : ELITA, 2000. s. 185. ISBN 80-8044-069-7.

¹⁶ TKÁČOVÁ, D. – FIFEK, E. – FIFEKOVÁ, E. 2005. Teoretické a legislatívne aspekty ochrany vkladov na Slovensku. In *Nová ekonomika*. ISSN 1336-1732, 2005, roč. 4, č. 4, s. 126.

Podľa § 8 ods. 6 ZoOV sa počnúc dňom, kedy sa stali vklady v banke nedostupnými, až do ukončenia vyplácania náhrad pozastavuje nakladanie s vkladmi v banke, vyplácanie vkladov, uskutočňovanie platobných operácií, postupovanie pohľadávok proti banke z nedostupných vkladov a započítavanie vzájomných pohľadávok medzi bankou a inými osobami. Banke sa rovnako zakazuje aj prijímať ďalšie vklady, poskytovať úvery, bankové záruky a dokumentárne akreditívy, či uzatvárať obchody zvyšujúce pohľadávky alebo záväzky banky voči iným osobám. Povinnosťou banky je tiež pozastaviť nakladanie s platobnými kartami vydanými k účtom v banke. Nezastavuje sa však prijímanie splátok z bankou poskytnutých úverov.

4.1.2 Právo na poskytnutie náhrady za nedostupný vklad

Fond poskytuje vkladateľovi za nedostupný vklad náhradu v eurách. Podľa zákona môže Fond súhrnne jednému vkladateľovi poskytnúť náhradu najviac vo výške 100 000 eur. Výška náhrady sa určí sčítaním všetkých zákonom chránených nedostupných vkladov jedného vkladateľa v jednej banke, pričom sa sem zahŕňajú aj jeho podiely na notárskych úschovách a spoločných vkladoch, ktoré sú chránené týmto zákonom. Podiel každého z vkladateľov pri spoločnom vklade je rovnaký, ak sa dokladmi nepreukáže inak.

Stanovenie tohto limitu malo za cieľ harmonizáciu výšky vyplácaných limitov v rámci všetkých členských štátov únie. „Limit 100 000 eur je súhrnným limitom, čo pre vkladateľa znamená, že ide o limit v jednej banke vrátane jej pobočiek. Napríklad, ak má vkladateľ v jednej banke vklad vo výške 20 000 eur, druhý vklad vo výške 50 000 eur a tretí vklad vo výške 60 000 eur, vyplátí sa mu len 100 000 eur.“¹⁷ V tomto prípade by klient prišiel o 30 000 eur.

„Úroky a iné majetkové výhody sa na účely výpočtu výšky náhrady vypočítajú ku dňu, keď sa vklady v banke stali nedostupnými. Tieto sa pripočítajú k nedostupnému vkladu. Takto vypočítaná výška nedostupného vkladu sa zníži o všetky záväzky vkladateľa voči banke ku dňu, keď sa vklady stali nedostupnými.“¹⁸ Vypočítaná výška náhrady, ktorá sa má vyplatiť sa zaokrúhli na celé eurocenty nahor.

¹⁷ BUZNOVÁ, M. 2011. Aktuálne otázky systému ochrany vkladov. In *BIATEC*. ISSN 1335-0900, 2011, roč. 19, č. 9, s. 15.

¹⁸ TKÁČOVÁ, D. – FIFEK, E. – FIFEKOVÁ, E. 2005. Teoretické a legislatívne aspekty ochrany vkladov na Slovensku. In *Nová ekonomika*. ISSN 1336-1732, 2005, roč. 4, č. 4, s. 127.

„Vkladateľovi patrí náhrada za jeho nedostupný vklad aj vtedy, keď jeho nedostupný vklad nie je splatný do konca lehoty na vyplácanie náhrad, určenej Fondom podľa ZoOV, najmä ak je vklad uložený a viazaný v banke na dlhší čas ako je lehota na vyplácanie náhrad určená Fondom. To neplatí pri zákaze nakladania s vkladom alebo pri zákaze jeho výplaty podľa rozhodnutia súdu alebo iného príslušného orgánu, najmä pri zákaze uloženom rozhodnutím súdu o predbežnom opatrení v súdnom konaní, rozhodnutím súdu o zabezpečení dedičstva alebo rozhodnutím súdu o nariadení výkonu rozhodnutia.“¹⁹ Ak vkladateľovi alebo inej fyzickej osobe vzniklo podľa rozhodnutia príslušného orgánu právo na nedostupný vklad alebo na časť nedostupného vkladu, možno náhradu podľa povahy veci poskytnúť po skončení zákazu.

„Náhrada nepatrí za premlčané vklady a vklady vkladateľov, ktorí majú osobitný vzťah k banke, kedykoľvek v období jedného roka pred dňom, keď sa vklady stali nedostupnými.“²⁰

Za osoby, ktoré majú podľa § 35 ods. 4 zákona č. 483/2011 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov osobitný vzťah k banke sa považujú:

- a) členovia štatutárneho orgánu banky, vedúci zamestnanci banky, zamestnanci, ktorých určujú stanovy banky a prokurista banky,
- b) členovia dozornej rady banky,
- c) osoby, ktoré majú kontrolu nad bankou, členovia štatutárnych orgánov takýchto právnických osôb a vedúci zamestnanci takýchto právnických osôb,
- d) osoby blízke členom štatutárneho orgánu banky, dozornej rady banky, vedúcim zamestnancom banky alebo fyzickým osobám, ktoré majú kontrolu nad bankou (najmä manžel/manželka, rodičia a ďalší predkovia, súrodenci, deti a ďalší potomkovia²¹),
- e) fyzické osoby, ktoré sú hlavnými akcionármi banky,
- f) právnické osoby pod kontrolou banky,
- g) členovia Bankovej rady Národnej banky Slovenska,
- h) audítor, ktorý vykonáva v banke audítorskú činnosť,
- i) člen štatutárneho orgánu inej banky a vedúci pobočky zahraničnej banky,
- j) počas nútenej správy správca banky, zástupca správcu a pribraný odborný poradca.

¹⁹ BALKO, L. 2000. *Bankové právo*. Bratislava : ELITA, 2000. s. 185. ISBN 80-8044-069-7.

²⁰ TKÁČOVÁ, D. – FIFEK, E. – FIFEKOVÁ, E. 2005. Teoretické a legislatívne aspekty ochrany vkladov na Slovensku. In *Nová ekonomika*. ISSN 1336-1732, 2005, roč. 4, č. 4, s. 127.

²¹ Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

Podľa § 9 ods. 7 ZoOV náhrada nepatrí ani vkladateľom, ktorí:

- a) svojou trestnou činnosťou, za ktorú boli súdom v trestnom konaní právoplatne odsúdení, čiastočne alebo úplne spôsobili neschopnosť banky vyplácať vklady,
- b) nadobudli vklady v súvislosti s legalizáciou výnosov z trestnej činnosti, za ktorú boli v trestnom konaní právoplatne odsúdení.

Pre účely preukázania výšky nedostupného vkladu je rozhodujúcim záznam v evidencii banky, „pričom pri vkladoch na vkladných knižkách na meno je rozhodujúci záznam banky vo vkladnej knižke. Pri vkladoch vo forme vkladových listov je rozhodujúca výška vkladu uvedená na tomto liste alebo certifikáte.“²²

4.2 Vyplácanie náhrad

Povinnosťou Fondu je určiť, kedy sa začnú vyplácať náhrady za nedostupné vklady, lehotu, počas ktorej bude trvať vyplácanie náhrad, miesto a spôsob vyplácania náhrad. Túto povinnosť musí vykonať najneskôr do piatich pracovných dní od doručenia vyhlásenia Národnej banky Slovenska, v ktorom bola banka označená za neschopnú vyplácať vklady. Fond tieto pravidlá vyplácania náhrad bez zbytočného odkladu doručí banke alebo správcovi banky.

ZoOV v § 10 ods. 2 stanovuje, že vyplácanie náhrad sa musí skončiť najneskôr do 20 pracovných dní od vyhlásenia banky za neschopnú vyplácať vklady alebo od doručenia vykonateľného rozhodnutia súdu o pozastavení nakladania s vkladmi dôsledkom rozhodnutia konkurzného súdu (do 30. decembra 2010 bola lehota na vyplácanie náhrad 3 mesiace). Po predchádzajúcom súhlase Národnej banky Slovenska môže Fond túto lehotu predĺžiť najviac o 10 pracovných dní.

K povinnostiam banky alebo správcu patrí zverejniť uvedené údaje v masových informačných prostriedkoch s celonárodnou pôsobnosťou a v priestoroch banky, ktoré sú prípustné verejnosti, a to hneď najbližší pracovný deň, ktorý nasleduje po dni, kedy bolo doručené oznámenie o neschopnosti vyplácať vklady. Náhrady za nedostupné vklady sú vyplácané prostredníctvom banky, podľa záväzných pokynov vydávaných Fondom.

²² BALKO, L. 2000. *Bankové právo*. Bratislava : ELITA, 2000. s. 186. ISBN 80-8044-069-7.

„Osoba, ktorá si uplatňuje právo na náhradu za nedostupný vklad musí preukázať, že má právo na výplatu náhrady za tento vklad. Právo sa preukazuje dokladom o vkladovom vzťahu, alebo rozhodnutím súdu, alebo rozhodnutím iného príslušného orgánu verejnej moci.“²³ Fyzická osoba pri uplatňovaní práva na náhradu musí súčasne preukázať svoju totožnosť, právnická osoba musí predložiť výpis z úradného registra, v ktorom je zapísaná. Tento výpis však v deň uplatnenia práva na náhradu nesmie byť starší ako jeden mesiac. Ak si právo na náhradu uplatňuje vkladateľ prostredníctvom zástupcu, zástupca musí preukázať svoju totožnosť spolu s dokladom alebo úradne overenou kópiou dokladu oprávňujúcou zastupovať vkladateľa. Na účely ZoOV sa totožnosť preukazuje:

- a) platným občianskym preukazom,
- b) platným cestovným pasom,
- c) diplomatickým pasom,
- d) služobným pasom alebo
- e) v prípade cudzinca povolením na pobyt cudzinca na území Slovenskej republiky.

Náhrada za nedostupné vklady je vyplácaná spravidla jednorazovo. Pri vkladoch v cudzej mene sa náhrada v eurách vypočíta na základe referenčného výmenného kurzu platného ku dňu, v ktorom sa vklady stali nedostupnými. Tento kurz je vyhlásený Európskou centrálnou bankou alebo Národnou bankou Slovenska.

V prípade, ak si vkladateľ alebo iná osoba nemohli uplatniť svoje právo na náhradu za nedostupný vklad v stanovenej lehote z hodnoverných, preukázaných a závažných zdravotných či iných dôvodov, Fond môže poskytnúť náhradu aj po uplynutí danej lehoty, opierajúc sa o písomnú žiadosť vkladateľa o poskytnutie náhrady. Vkladateľ musí túto žiadosť doručiť Fondu najneskôr v období troch rokov odo dňa, kedy sa stali vklady v banke nedostupnými.

²³ TKÁČOVÁ, D. – FIFEK, E. – FIFEKOVÁ, E. 2005. Teoretické a legislatívne aspekty ochrany vkladov na Slovensku. In *Nová ekonomika*. ISSN 1336-1732, 2005, roč. 4, č. 4, s. 127.

4.3 Zosúladienie ochrany vkladov na Slovensku so štandardom EÚ

Prechod na výšku chráneného vkladu 20 000 eur, ako súčasť procesu zosúladienia so štandardmi Európskej únie, sa na Slovensku uskutočnil prostredníctvom postupných krokov²⁴:

- v období od 1. decembra 2001 do 30. júna 2002 patrila jednému vkladateľovi oprávnenému na náhradu vkladu náhrada v súhrne najviac vo výške tridsaťnásobku priemernej mesačnej mzdy v Slovenskej republike zistenej Štatistickým úradom SR za posledné štyri štvrt'roky,
- v čase po 30. júni 2002 náhrada vo výške štyridsaťnásobku priemernej mesačnej mzdy v Slovenskej republike za posledné štyri štvrt'roky podľa zistení Štatistického úradu,
- v prípade, ak bol zistený a zaokrúhlený násobok vyšší ako suma, ktorá sa rovná prepočtu 20 000 eur na slovenské koruny podľa kurzu vyhláseného NBS ku dňu, kedy sa vklady v banke stali nedostupnými, patrila jednému vkladateľovi náhrada z Fondu najviac vo výške sumy, ktorá sa rovná prepočtu 20 000 eur na slovenské koruny,
- od 1. mája 2004, po vstupe Slovenska do Európskej únie sa náhrada za nedostupný vklad poskytovala do výšky 90% sumy nedostupného vkladu, v súhrne jednému vkladateľovi maximálne do výšky rovnajúcej sa prepočtu 20 000 eur na slovenské koruny, vypočítanej podľa kurzu vyhláseného NBS ku dňu, kedy sa stali vklady v banke stali nedostupnými.

Významnú zmenu v oblasti výšky náhrad vyplácaných v rámci systému ochrany vkladov zohrala novela zákona o ochrane vkladov²⁵, ktorá nadobudla účinnosť 1. novembra 2008. Táto novela bola reakciou na globálnu finančnú krízu a jej snahou bolo posilniť dôveru bankového sektora, zabrániť panike a nadmerným výberom peňažných prostriedkov z bankových účtov občanov. Zákonodarcovia na nej pracovali od októbra 2008 a po zrýchlenom legislatívnom konaní sa dostala do zbierky zákonov už po mesiaci. Jej výsledkom bolo, že „Slovenská republika pristúpila k úplnej, čiže neobmedzenej ochrane tých

²⁴ HORVÁTOVÁ, E. 2009. *Bankovníctvo*. Žilina : GEORG Žilina, 2009. s. 167. ISBN 978-80-89401-03-1.

²⁵ vykonaná zákonom č. 421/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene zákona č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

vkладov, ktoré bankám zverili vkladatelia – fyzické a právnické osoby, ktorých vklady sú chránené v zmysle zákona o ochrane vkladov. Novela zrušila hornú hranicu plnenia z Fondu v prípade krachu niektorej z bánk a tiež spoluúčasť vkladateľa na ochrane vkladov, ktorá dovtedy predstavovala 10% z prípadnej náhrady za nedostupný vklad.“²⁶

„Vklady uložené v pobočke zahraničnej banky, ktorá na území Slovenskej republiky prijímala vklady na základe požívania výhod jedného bankového povolenia podľa práva Európskej únie a ktorá sa za podmienok vymedzených zákonom č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov v znení neskorších predpisov dobrovoľne zapojila do systému ochrany vkladov v Slovenskej republike, boli v tomto období chránené v rozsahu, v ktorom ochrana vkladov podľa pravidiel systému ochrany vkladov v Slovenskej republike presahovala celkovú najvyššiu možnú výšku náhrady za nedostupné chránené vklady podľa pravidiel systému ochrany v členskom štáte, na území ktorého má sídlo príslušná zahraničná banka.“²⁷

Od začiatku roka 2011 nastala ďalšia zmena. Nová európska smernica od 31. decembra 2010 určila jednotný limit ochrany vkladov na úrovni 100 000 eur pre všetky členské štáty Európskej únie, bez možnosti ponechania na členských štátoch určiť inú hranicu vo svojich vnútroštátnych predpisoch. Pre väčšinu bankových klientov je tento limit postačujúci a „tí, čo majú viac peňazí a nechcú riskovať môžu svoje vklady rozdeliť do viacerých bánk.“²⁸

²⁶ ŠUJAN, R. 2010. Činnosť Fondu ochrany vkladov a aktuálne legislatívne zmeny. In *BIATEC*. ISSN 1335-0900, 2010, roč. 18, č. 5, s. 8.

²⁷ FOND OCHRANY VKLADOV : Archív limitov. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/sk/archiv-limitov/>>.

²⁸ ETREND : Vklady v banke budú chránené len do 100-tisíc eur. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/vklady-v-banke-budu-chranene-len-do-100-tisic-eur.html>>.

4.4 Prehľad výšky limitov pre vyplácanie náhrad za nedostupné vklady

Tabuľka č. 1: Prehľad limitov pre vyplácanie náhrad za nedostupné vklady v bankách od roku 1996 do roku 2004

Rok	Limity pre vyplácanie náhrad za nedostupné vklady jedného vkladateľa v jednej banke	
	tridsaťnásobok v Sk	šesťdesiatnásobok v Sk
1996	215 900	431 700
1997	244 700	489 300
1998	276 800	553 600
1999	300 100	600 200
Relevantné obdobie pre výpočet limitu	limity pre vyplácanie náhrad za nedostupné vklady jedného vkladateľa v jednej banke	
	tridsaťnásobok v Sk	šesťdesiatnásobok v Sk
3. štvrťrok 1998 – 2. štvrťrok 1999	310 500	621 000
4. štvrťrok 1998 – 3. štvrťrok 1999	315 900	631 800
1. štvrťrok 1999 – 4. štvrťrok 1999	322 000	644 000
2. štvrťrok 1999 – 1. štvrťrok 2000	328 200	656 300
3. štvrťrok 1999 – 2. štvrťrok 2000	333 000	665 900
4. štvrťrok 1999 – 3. štvrťrok 2000	336 800	673 500
1. štvrťrok 2000 – 4. štvrťrok 2000	342 600	685 200
2. štvrťrok 2000 – 1. štvrťrok 2001	348 700	697 400
3. štvrťrok 2000 – 2. štvrťrok 2001	355 000	710 000
4. štvrťrok 2000 – 3. štvrťrok 2001	362 000	-
1. štvrťrok 2001 – 4. štvrťrok 2001	370 900	-
	štyridsaťnásobok v Sk	
2. štvrťrok 2001 – 1. štvrťrok 2002	504 200	-
3. štvrťrok 2001 – 2. štvrťrok 2002	516 900	-
4. štvrťrok 2001 – 3. štvrťrok 2002	527 600	-

1. štvrťrok 2002 – 4. štvrťrok 2002	540 300	-
2. štvrťrok 2002 – 1. štvrťrok 2003	548 300	-
3. štvrťrok 2002 – 2. štvrťrok 2003	556 200	-
4. štvrťrok 2002 – 3. štvrťrok 2003	565 400	-
1. štvrťrok 2003 – 4. štvrťrok 2003	574 500	-

Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Archív limitov. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsk.sk/sk/archiv-limitov/>>.

4.5 Zánik a vznik práv

V prípade, ak osoba, ktorá si uplatňuje právo na náhradu nesplnila všetky podmienky a požiadavky, ktoré sú potrebné na posúdenie oprávnenosti uplatňovania práva na náhradu, nesmie sa jej poskytnúť a vyplatiť náhrada za zákonom chránený nedostupný vklad.

„Dňom, keď banka vyplatila vkladateľov náhradu za vklad, zaniká pohľadávka vkladateľa voči banke, ktorá sa rovná vyplatenej náhrade. Fond sa stáva veriteľom banky a vzniká mu pohľadávka voči banke, v rozsahu náhrady, ktorá bola vyplatená vkladateľovi. Fond si môže voči banke uplatniť skutočné náklady, ktoré mu vznikli v súvislosti s výplatou náhrad za nedostupné vklady.“²⁹

V prípade, že je nedostupný vklad vkladateľa v banke vyšší ako vyplatená náhrada, dňom vyplatenia náhrady sa jeho vklad znižuje. „Výška náhrady a nová výška vkladu pri vyplatení náhrady sa zapíšu do listín preukazujúcich výšku vkladu, ktoré sa takto upravené vrátia fyzickej osobe.“³⁰ Taktiež sa o tom vykonávajú zápisy aj do účtovných dokladov a v evidencii banky. Nevyplatením časti náhrady z Fondu teda nie je dotknuté právo vkladateľa alebo inej oprávnenej osoby právo vymáhať tú časť vkladu, za ktorú nebola náhrada poskytnutá.

²⁹ HORVÁTOVÁ, E. a kol. 2010. *Operácie komerčných bánk*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2010. s. 157. ISBN 978-80-225-2928-0.

³⁰ BALKO, L. 2000. *Bankové právo*. Bratislava : ELITA, 2000. s. 188. ISBN 80-8044-069-7.

4.6 Účast' bánk na ochrane vkladov

Zákonnou povinnosťou banky, ktorá prijíma vklady fyzických osôb je byť účastníkom slovenského systému ochrany vkladov a na tento účel platiť do Fondu povinne stanovené príspevky. Táto povinnosť banke vzniká **odo dňa prijatia prvého vkladu**. Pobočky zahraničných bánk sú povinné podľa § 4 ods. 2 ZoOV zúčastniť sa na ochrane vkladov a platiť doň príspevky vtedy, ak vklady v nich uložené:

- a) nie sú chránené ani poistené v štáte, v ktorom má zakladajúca zahraničná banka svoje sídlo, alebo
- b) sú chránené alebo poistené v štáte, v ktorom má zakladajúca zahraničná banka svoje sídlo v menšom rozsahu, ako to ustanovuje tento zákon; toto ustanovenie sa nevzťahuje na pobočky zahraničných bánk, ktoré používajú výhody jedného bankového povolenia podľa práva Európskej únie.

Pobočka zahraničnej banky sa nemusí zúčastniť systému ochrany vkladov v Slovenskej republike v tom prípade, ak vklady v nej uložené sú chránené v štáte, kde má zakladajúca zahraničná banka jej sídlo najmenej v takom rozsahu, ako je stanovené podľa ZoOV.

V prípade, že pobočka zahraničnej banky, ktorá sa zúčastňuje na ochrane vkladov v štáte, v ktorom má zakladajúca zahraničná banka svoje sídlo, vyplácané náhrady za nedostupné vklady nesmú byť vyššie, ako je stanovené podľa platného zákona v Slovenskej republike.³¹

4.6.1 Banky vykonávajúce činnosť na území Slovenska

K 1. 1. 2012 do systému ochrany na Slovensku patria nasledujúce banky³²:

- Československá obchodná banka, a. s.,
- ČSOB stavebná sporiteľňa, a. s.,
- OTP Banka Slovensko, a. s.,
- Poštová banka, a. s.,

³¹ To sa nevzťahuje na pobočky zahraničných bánk, ktoré používajú výhody jedného bankového povolenia podľa práva Európskej únie.

³² NBS : Banky so sídlom na území SR. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad-nad-bankovnictvom/zoznam-uverovych-institucii/banky-so-sidlom-na-uzemi-sr>>.

- Prima banka Slovensko, a. s.,
- Privatbanka, a. s.,
- Prvá stavebná sporiteľňa, a. s.,
- Slovenská sporiteľňa, a. s.,
- Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.,
- Tatra banka, a. s.,
- UniCredit Bank Slovakia, a. s.,
- VOLKSBANK Slovensko, a. s.,
- Všeobecná úverová banka, a. s.,
- Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a. s.

4.6.2 *Pobočky zahraničných bánk na území Slovenska*

V súčasnosti žiadna z pobočiek zahraničných bánk nie je účastníkom systému ochrany vkladov v Slovenskej republike, „nakoľko od 30. 12. 2010 sú vklady v bankách v SR a v ďalších krajinách EÚ chránené jednotne do výšky 100 000 eur. Zároveň to znamená, že vklady v pobočkách zahraničných bánk vykonávajúcich činnosť na území SR sú chránené podľa pravidiel domovského systému ochrany vkladov v členskom štáte na území ktorého má zahraničná banka svoje sídlo.“³³ Zanikli tak dôvody pre dobrovoľnú doplnkovú ochranu vkladov dvoch pobočiek zahraničných bánk, ktoré boli účastníkmi systému ochrany vkladov na Slovensku, a to Citybank Europe plc., pobočku zahraničnej banky a J&T BANKU, a. s., pobočku zahraničnej banky.

Zoznam pobočiek zahraničných úverových inštitúcií poskytujúcich činnosti na princípe jedného povolenia k 31. 12. 2011³⁴:

➤ banky:

- AXA Bank Europe, pobočka zahraničnej banky,
- Banco Banif Mais S. A., pobočka zahraničnej banky,
- BKS Bank AG, pobočka zahraničnej banky v SR,

³³ FOND OCHRANY VKLADOV : O Fonde ochrany vkladov. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsk.sk/sk/o-fonde-ochrany-vkladov/>>.

³⁴ NBS : Pobočky zahraničných úverových inštitúcií. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad-nad-bankovnictvom/zoznam-uverovych-institucii/pobocky-zahranicnych-bank>>.

- BRE Bank SA, pobočka zahraničnej banky mBank v Slovenskej republike
 - Crédit Agricole Corporate and Investment Bank S. A., pobočka zahraničnej banky,
 - Citibank Europe plc, pobočka zahraničnej banky,
 - COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka zahraničnej banky, Bratislava,
 - Fio banka, a. s., pobočka zahraničnej banky,
 - HSBC Bank plc, pobočka zahraničnej banky,
 - ING Bank N. V., pobočka zahraničnej banky,
 - J&T BANKA, a. s., pobočka zahraničnej banky,
 - Komerční banka, a. s., pobočka zahraničnej banky,
 - Oberbank AG pobočka zahraničnej banky v Slovenskej republike,
 - The Royal Bank of Scotland N. V., pobočka zahraničnej banky,
 - ZUNO BANK AG, pobočka zahraničnej banky,
- úverové družstvá:
- AKCENTA, spořitelní a úvěrní družstvo, pobočka Košice,
 - UNIBON, spořitelní a úvěrní družstvo, organizačná zložka zahraničnej osoby (s právoplatnosťou od 8. marca 2012 bolo spoločnosti odobraté povolenie pôsobiť ako družstevná záložňa, vklady klientov sú chránené českým fondom ochrany vkladov).

4.7 Fond ochrany vkladov

Dôležitou inštitúciou v procese ochrany vkladov je Fond ochrany vkladov. „Je právnická osoba, ktorá sústreďuje a spravuje príspevky bánk a pobočiek zahraničných bánk na poskytovanie náhrad za vklady uložené v bankách.“³⁵ Fond nie je štátnym fondom a nie je ani financovaný zo štátneho rozpočtu.

Fond je zákonom poverený zabezpečovať a vykonávať činnosti týkajúce sa ochrany vkladov fyzických osôb a niektorých zo zákona vymedzených právnických osôb, uložených v bankách a pobočkách zahraničných bánk, ktoré sa zúčastňujú systému ochrany vkladov v Slovenskej republike, a to hlavne³⁶:

³⁵ ELIAŠOVÁ, D. 2004. Nové trendy v ochrane vkladov po vstupe Slovenskej republiky na jednotný finančný trh Európskej únie. In *Nová ekonomika*. ISSN 1336-1732, 2004, roč. 3, č. 3, s. 38.

³⁶ FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 12 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

- sústredovanie finančných príspevkov od bánk a pobočiek zahraničných bánk do Fondu a nakladanie s týmito finančnými príspevkami,
- poskytovanie náhrad za nedostupné vklady v bankách a v pobočkách zahraničných bánk v rozsahu a za podmienok stanovených zákonom o ochrane vkladov a Všeobecnými podmienkami vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné bankové vklady,
- nákup štátnych cenných papierov so splatnosťou do jedného roka odo dňa nákupu,
- odborné, organizačné, administratívne a technické zabezpečovanie hlavných úloh Fondu.

K plneniu úloh Fondu významne prispieva aj „spolupráca so zástupcami Ministerstva financií SR, Národnej banky Slovenska, Slovenskej bankovej asociácie, komerčných bánk a pobočiek zahraničných bánk, ako aj s ďalšími kompetentnými inštitúciami.“³⁷ Napríklad spoločne s Národnou bankou Slovenska a Ministerstvom financií SR sa zúčastňuje prác a konzultácii, ktoré sa týkajú legislatívnych úprav a zmien v Smernici Európskeho parlamentu a Rady 94/19/ES o systémoch ochrany vkladov. Fond je tiež členom Európskeho fóra poisťovateľov vkladov založeného vo Viedni v roku 2002, ktorého úlohou je vzájomnou spoluprácou a odovzdávaním skúseností prispieť k skvalitneniu systémov ochrany vkladov a k zvyšovaniu stability finančných systémov ako európskych, tak aj mimo európskych krajín. „Jedným z nástrojov pre prehĺbenie spolupráce, a zároveň aj jej výsledkom je Multilaterálne memorandum o porozumení, ku ktorému slovenský systém ochrany vkladov pristúpil koncom roka 2010.“³⁸

4.7.1 Orgány fondu

Podľa § 15 ZoOV sú orgánmi fondu:

- a) Rada fondu,
- b) Prezídium fondu,
- c) Dozorná rada fondu.

³⁷ FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 3 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsk.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

³⁸ FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 3 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsk.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

Rada fondu ochrany vkladov (ďalej len „Rada“) je najvyšším riadiacim orgánom Fondu. Skladá sa zo siedmich členov, ktorí sú volení na funkčné obdobie štyroch rokov. „Traja členovia sú zástupcovia bánk, ktoré sa zúčastňujú systému ochrany vkladov a sú volení bankami na schôdzi zástupcov bánk. Dvaja členovia Rady sú zástupcovia Národnej banky Slovenska, pričom týchto členov vymenúva a odvoláva guvernér Národnej banky Slovenska a ďalší dvaja členovia sú zástupcovia Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorých zo zamestnancov tohto ministerstva vymenúva a odvoláva minister financií. Každý člen Rady má jeden hlas.“³⁹

Do pôsobnosti Rady patrí podľa § 17 ods. 1 ZoOV najmä:

- a) voliť a odvolávať členov Prezídia fondu,
- b) voliť a odvolávať členov Dozornej rady fondu,
- c) voliť a odvolávať predsedu Rady a podpredsedu Rady,
- d) schvaľovať rokovací poriadok Rady a Prezídia fondu,
- e) schvaľovať stanovy Fondu,
- f) schvaľovať rozpočet Fondu; súčasťou rozpočtu Fondu je aj rozpočet nákladov Fondu,
- g) schvaľovať ročnú účtovnú závierku Fondu,
- h) schvaľovať výročnú správu o činnosti Fondu za predchádzajúci rok, ktorá sa predkladá Národnej banke Slovenska a ministerstvu financií,
- i) rozhodovať o výplate náhrad z Fondu a určovať spôsob výplaty náhrad,
- j) stanovovať ročne finančnú politiku Fondu,
- k) určovať výšku riadnych príspevkov a mimoriadnych príspevkov a lehotu splatnosti mimoriadnych príspevkov,
- l) schvaľovať všeobecné podmienky vyplácania náhrad za nedostupné vklady v bankách,
- m) schvaľovať pravidlá postupu Fondu vrátane postupu jeho orgánov a postupu ďalších osôb pri zabezpečovaní vyplácania náhrad za zákonom chránené nedostupné vklady,
- n) schvaľovať odmeňovanie členov Prezídia fondu a zásady odmeňovania zamestnancov Fondu.

³⁹ FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 13 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

Radou prijaté rozhodnutie musí byť podpísané najmenej dvoma členmi Rady, pričom aspoň jeden z nich je predseda alebo podpredseda Rady.

Tabuľka č. 2: Členovia Rady Fondu ochrany vkladov

Ing. Štefan Králik	predseda	Národná banka Slovenska
Ing. Igor Vida	podpredseda	Tatra banka, a. s.
JUDr. Štefan Hrčka	člen	Národná banka Slovenska
Ing. Milan Horváth	člen	Ministerstvo financií SR
Ing. Miloš Nosál, CSc.	člen	Ministerstvo financií SR
Ing. Jozef Síkela	člen	Slovenská sporiteľňa, a. s.
Ing. Elena Kohútiková, PhD.	členka	Všeobecná úverová banka, a. s.

Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Štatutárne orgány. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovvr.sk/sk/statutarne-organy/>>.

„**Prezídium Fondu ochrany vkladov** (ďalej len „Prezídium“) je výkonným orgánom, ktorý zabezpečuje činnosť Fondu vrátane vykonávania rozhodnutia Rady Fondu ochrany vkladov.“⁴⁰ Prezídium sa skladá z predsedu a ďalších dvoch členov, ktorých volí a odvoláva Rada. Všetci traja členovia Prezídia sú zamestnancami Fondu.

Prezídium je oprávnené konať v mene Fondu v takom rozsahu, aký je vymedzený v stanovách. Písomné právne úkony vydávané Prezídiom sú platné vtedy, ak obsahujú podpisy najmenej dvoch členov Prezídia.

Tabuľka č. 3: Prezídium Fondu ochrany vkladov

Ing. Rudolf Šujan	predseda
JUDr. Ildikó Kamenická	členka
Ing. Katarína Krištofiaková	členka

Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Štatutárne orgány. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovvr.sk/sk/statutarne-organy/>>.

Kontrolným orgánom Fondu je **Dozorná rada Fondu ochrany vkladov**. „Skladá sa zo siedmych členov, ich funkčné obdobie je štvorročné. Traja členovia sú zástupcovia bánk, ktorých volí a odvoláva Rada na základe návrhov bánk. Dvaja členovia sú zástupcovia Národnej banky Slovenska, ktorých vymenúva a odvoláva guvernér Národnej banky

⁴⁰ FOND OCHRANY VKLADOV : Štatutárne orgány. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovvr.sk/sk/statutarne-organy/>>.

Slovenska a dvaja členovia sú zástupcovia Ministerstva financií Slovenskej republiky, ktorých zo zamestnancov tohto ministerstva vymenúva a odvoláva minister financií. Členovia Rady, členovia Prezídia ani ostatní zamestnanci Fondu nemôžu byť členmi Dozornej rady Fondu.⁴¹ Dozorná rada spomedzi seba volí predsedu a podpredsedu.

Do pôsobnosti Dozornej rady podľa § 21 ZoOV patrí:

- 1) dohľad nad činnosťou a hospodárením Fondu, Rady a Prezídia a nad tým, či sú ich činnosti v súlade so zákonom, s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi, Všeobecnými podmienkami vyplácania náhrad za nedostupné vklady v bankách a so stanovami Fondu,
- 2) členovia Dozornej rady sú oprávnení nahliadnuť do všetkých dokladov týkajúcich sa činnosti Fondu a získavať tak informácie o všetkých uskutočňovaných aktivitách s jeho prostriedkami,
- 3) povinnosťou Dozornej rady je predkladať Rade a Národnej banke Slovenska štvrtročne správu o svojich zisteniach a v prípade konania v rozpore so zákonom alebo inými predpismi je povinná na to upozorniť najneskôr do troch dní od jeho zistenia.

Tabuľka č. 4: Dozorná rada Fondu ochrany vkladov

Ing. Vladimír Dvořáček	predseda	Národná banka Slovenska
Ing. Jozef Barta	podpredseda	UniCredit Bank Slovakia a. s.
JUDr. Renáta Bašková	členka	Národná banka Slovenska
Ing. Darina Čaplánová	členka	Ministerstvo financií SR
Ing. Radovan Majerský	člen	Ministerstvo financií SR
Ing. Daniel Kollár	člen	Československá obchodná banka, a. s.
Ing. Imrich Béreš	člen	Prvá stavebná sporiteľňa, a. s.

Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Štatutárne orgány. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/sk/statutarne-organy/>>.

V súvislosti s orgánmi Fondu možno spomenúť tiež **Úrad fondu**. Jeho úlohy spočívajú v odbornom, organizačnom, administratívnom a technickom zabezpečení činnosti Fondu a jeho orgánov. Tvoria ho zamestnanci Fondu na čele s predsedom Prezídia.

⁴¹ FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 13 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

Na všetkých členov orgánov a zamestnancov Fondu sa „vzťahuje povinnosť mlčanlivosti vo veciach týkajúcich sa bánk a ich klientov, o ktorých sa dozvedeli pri plnení svojich úloh, a to aj po skončení svojho pôsobenia.“⁴²

Dohľad nad činnosťou Fondu vykonáva Národná banka Slovenska. V prípade, ak zistí, že Fond porušil nariadenia stanovené zákonom, môže ako nápravné opatrenie navrhnúť odvolanie členov tých orgánov, ktorí sú zodpovední za zistené nedostatky.

4.7.2 Zdroje Fondu

Zákon o ochrane vkladov vymedzuje zdroje, prostredníctvom ktorých je zabezpečená stabilita príjmovej časti Fondu. Z objemovej stránky tvoria rozhodujúcu časť zdrojom povinné príspevky bánk, medzi ktoré sa podľa § 5 ods. 1 ZoOV zaraďujú:

- a) vstupný príspevok,
- b) ročný príspevok,
- c) mimoriadny príspevok.

Vstupný príspevok je podľa tohto zákona definovaný ako jednorazový príspevok banky, ktorého výške je 1 000 000 Sk (33,19 tis. €) a banka je povinná ho uhradiť do 30 dní odo dňa, v ktorý jej vznikla povinnosť zúčastniť sa na ochrane svojich vkladov. Povinnosť uhradiť vstupný príspevok sa vzťahuje aj pre Národnú banku Slovenska, ktorá zaplatila príspevok vo výške 100 000 000 Sk (3 319 391,89 €).

V prípade **ročného príspevku** možno hovoriť o príspevku založenom na princípe solidarnosti. Ide o „opakujúci sa príspevok, ktorý slúži na vytváranie zdrojov fondu, určených na výplatu náhrad za nedostupné vklady,“⁴³ ktorého výšku pre všetky banky explicitne určuje Fond najneskôr do 20. decembra predošlého roka. „V období rokov 2002 až 2005 bola jeho výška na úrovni 0,75 % z objemu chránených vkladov. Podľa zákona o ochrane vkladov je sadzba ročného príspevku bánk určovaná nasledovne:

- Fond určuje sadzbu ročného príspevku v rozpätí od 0,1 % do 0,75 % z hodnoty chránených vkladov v banke,
- výšku ročného príspevku na roky, počas ktorých Fond

⁴² BALKO, L. 2000. *Bankové právo*. Bratislava : ELITA, 2000. s. 190. ISBN 80-8044-069-7.

⁴³ TKÁČOVÁ, D. – FIFEK, E. – FIFEKOVÁ, E. 2005. Teoretické a legislatívne aspekty ochrany vkladov na Slovensku. In *Nová ekonomika*. ISSN 1336-1732, 2005, roč. 4, č. 4, s. 126.

- a) spláca úver poskytnutý na zabezpečenie výplaty náhrad za nedostupné vklady, Fond určuje najmenej vo výške 0,35 % a s predchádzajúcim písomným súhlasom Národnej banky Slovenska najmenej vo výške 0,2 % z hodnoty chránených vkladov v banke,
- b) nespláca úver poskytnutý na zabezpečenie výplaty náhrad za nedostupné vklady a ani nemá vlastné finančné zdroje na zabezpečenie výplaty náhrad najmenej vo výške 1,5 % z celkovej hodnoty všetkých vkladov chránených týmto zákonom, Fond určuje najmenej vo výške 0,2 % z hodnoty chránených vkladov v banke.“⁴⁴

Banka je povinná uhradiť ročný príspevok „v pravidelných štvrtročných splátkach vždy najneskôr do 20. dňa prvého mesiaca kalendárneho štvrtroka.“⁴⁵

Na doplnenie zdrojov Fondu slúži **mimoriadny príspevok**. Jeho výška sa určuje podobne ako výška ročného príspevku – určuje ju Fond v rozpätí 0,1 % až 1,0 % z hodnoty chránených vkladov v banke. „Mimoriadny príspevok je príspevok banky na základe rozhodnutia Fondu, vydaného so súhlasom Národnej banky, ktorý slúži na doplnenie zdrojov Fondu, určených na výplatu náhrad za nedostupné vklady. Fond môže rozhodnúť o platení mimoriadnych príspevkov pri mimoriadnych výdavkoch Fondu z dôvodu výplaty náhrad za nedostupné vklady, ak nie je možné prostriedky získať iným spôsobom.“⁴⁶ Banky sú povinné uhradiť mimoriadne príspevky v lehotách určených rozhodnutím Fondu.

Banka, vklady ktorej sa stali nedostupnými, nemá povinnosť uhrádzať do Fondu tie príspevky, ktorých splatnosť nastala po dni, v ktorý sa vklady stali nedostupnými.

Ak však banka neuhrádza príspevky riadne a včas, z dlžnej sumy je povinná zaplatiť Fondu úroky z omeškania v súlade s osobitnými predpismi.

Na základe údajov z výročnej správy možno konštatovať, že „pre rok 2010 bol ročný príspevok bánk do Fondu ochrany vkladov určený vo výške 0,2 % z hodnoty vkladov podliehajúcich ochrane. Banky zaplatili do Fondu v roku 2010 príspevky v celkovej sume 46,51 mil. €, z toho pravidelné ročné príspevky bánk predstavovali sumu 46,47 mil. €,

⁴⁴ FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 25 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsvr.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

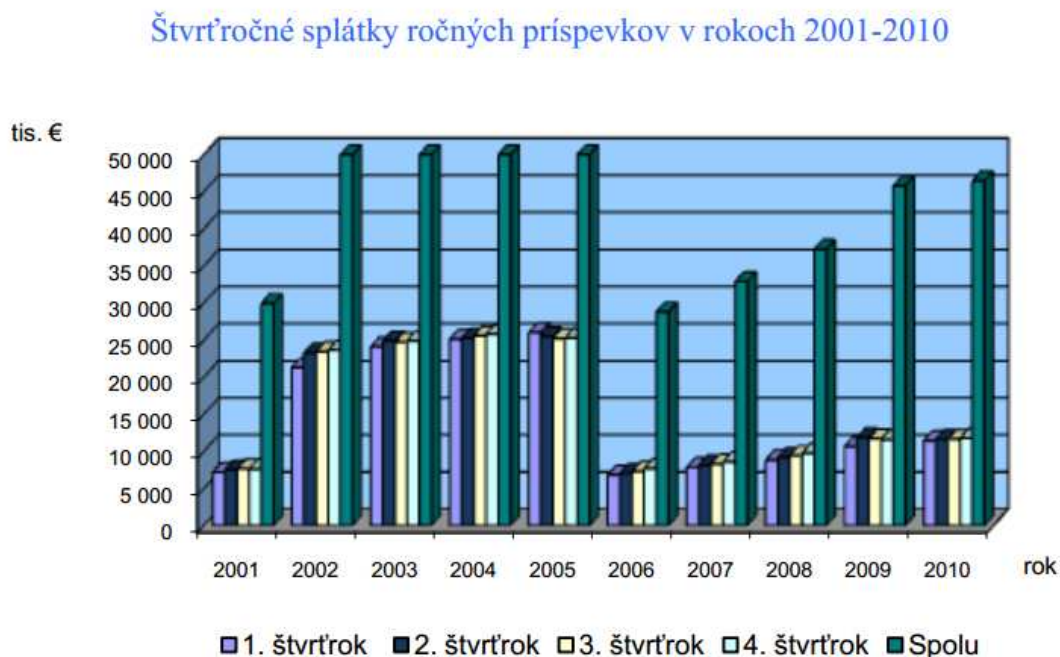
⁴⁵ BALKO, L. 2000. *Bankové právo*. Bratislava : ELITA, 2000. s. 184. ISBN 80-8044-069-7.

⁴⁶ BALKO, L. 2000. *Bankové právo*. Bratislava : ELITA, 2000. s. 184. ISBN 80-8044-069-7.

vstupný príspevok nového účastníka systému ochrany vkladov bol vo výške 33,19 tis. € a zároveň bol do Fondu uhradený mimoriadny príspevok z dôvodu ukončenia účasti jednej banky v systéme ochrany vkladov na Slovensku vo výške 8,20 tis. €.⁴⁷

Nasledujúci graf sumarizuje jednak výšku štvrťročných splátok, ako aj celkovú výšku ročných príspevkov do Fondu za posledné desaťročie.

Graf č. 2: Štvrťročné splátky ročných príspevkov v rokoch 2001-2010

Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 5 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovvr.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

Zdrojmi príjmov Fondu sú okrem príspevkov bánk podľa § 13 ods. 1 ZoOV aj:

- výnosy z použitia peňažných prostriedkov, vrátane príjmov z predaja štátnych cenných papierov,
- úvery,
- prostriedky získané na základe uplatnenia práv Fondu voči banke, v ktorej sa vklady stali nedostupnými, a to v rozsahu náhrady vyplatenej vkladateľovi pri nedostupných vkladoch, pričom Fond si môže voči banke uplatniť aj skutočné náklady, ktoré mu vznikli v súvislosti s výplatou náhrad,
- návratné finančné výpomoci a dotácie zo štátneho rozpočtu na podporu plnenia úloh Fondu a systému ochrany vkladov,

⁴⁷ FOND OCHRANY VKLADOV : Výročná správa 2010. [online]. s. 5 [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovvr.sk/files/File/VS-FOV-2010.pdf>>.

e) ďalšie príjmy podľa osobitných zákonov.

Podľa vymedzenia v § 13 ods. 2 ZoOV môže Fond požiadať o poskytnutie úveru Garančný fond investícií, Národnú banku Slovenska alebo iné banky. V prípade, ak ide o banku so sídlom v zahraničí, Fond ju môže požiadať o poskytnutie úveru len so súhlasom Národnej banky Slovenska. Platí pritom, že za úvery poskytnuté Fondu môže štát poskytnúť štátnu záruku.

Na správu peňažných prostriedkov Fondu sú vedené osobitné účty v Národnej banke Slovenska, pričom Fond môže vytvoriť osobitný fond slúžiaci na vyplácanie náhrad za nedostupné bankové vklady. Peňažné prostriedky Fondu môžu byť podľa § 13 ods. 4 ZoOV ďalej použité na:

- a) nákup štátnych cenných papierov so splatnosťou do jedného roka odo dňa nákupu,
- b) splátky prijatých úverov,
- c) splátky prijatých návratných finančných výpomocí,
- d) úhradu nákladov nevyhnutných na zabezpečenie činnosti Fondu,
- e) úhradu ďalších výdavkov podľa osobitných zákonov.

4.7.3 *Práva Fondu a povinnosti bánk*

K právam Fondu patrí požadovať od bánk informácie a ďalšie podklady, ktoré sú nevyhnutné pre plnenie jeho úloh. V prípade, že sa vklady v banke stanú nedostupnými, banka je povinná Fondu odovzdať vzory jej dokumentov o vkladoch, údaje o vkladoch a záväzkoch svojich klientov spolu s výpočtom výšky náhrad za nedostupné vklady jej vkladateľov a všetky ďalšie údaje a podklady tak v listinnej, ako aj elektronickej podobe podľa pokynov Fondu.

Fond môže potrebné informácie a podklady získavať aj prostredníctvom vlastného zisťovania v banke. Tiež má právo na kontrolu pravdivosti a úplnosti informácií poskytovaných bankou, pričom v prípade podozrenia o úplnosti alebo pravdivosti poskytnutých údajov, môže o ich preverenie požiadať Národnú banku Slovenska.

Ku kompetenciám Fondu patrí aj overovanie funkčnosti systému vyplácania náhrad nedostupných vkladov jedenkrát do roka, pri ktorom spolupracuje s Národnou bankou Slovenska, Ministerstvom financií SR a ostatnými bankami. Fond na základe výsledkov svo-

jich zistení vyhotovuje správu o funkčnosti systému, ktorú následne predkladá Národnej banke Slovenska a Ministerstvu financií SR.

ZoOV v § 12 ods. 4 určuje bankám povinnosti, ku ktorým patrí:

- a) platiť Fondu príspevky v stanovených lehotách a v stanovenom rozsahu,
- b) poskytovať Fondu požadované informácie,
- c) zverejňovať vo svojich prevádzkových priestoroch informácie o ochrane vkladov vrátane všeobecných podmienok poskytovania náhrad v slovenskom jazyku,
- d) okamžite predložiť Fondu a Národnej banke Slovenska vykonateľné rozhodnutie súdu o neschopnosti vyplácať vklady,
- e) osobitne evidovať chránené vklady vo svojom informačnom systéme.

4.7.4 Vyplácané náhrady za nedostupné vklady

Fond od svojej existencie doteraz vyplácal náhrady za nedostupné vklady v štyroch insolventných bankách v celkovom objeme 660,51 mil. € v nasledovnom členení:

Tabuľka č. 5: **Vyplácané náhrady**

Názov	Dátum vyhlásenia za neschopnú vyplácať vklady	Vyplatená náhrada (v mil. €)
AG Banka, a. s.	3. 12. 1999	57,84
Slovenská kreditná banka, a. s.	19. 4. 2000	143,32
Dopravná banka, a. s.	1. 7. 2000	73,79
Devín banka, a. s.	24. 8. 2001	385,56

Zdroj: vlastné spracovanie, FOND OCHRANY VKLADOV : Vyplácané banky. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/>>.

„Finančné prostriedky na vyplácanie náhrad zabezpečoval Fond z vlastných zdrojov vytvorených príspevkami bánk, ktorých výška v decembri 1999 bola 2,26 mld. Sk (75,02 mil. €). Tieto zdroje postačovali v plnej miere len na vyplácanie náhrad vkladateľom AG Banky, ďalšie zdroje boli získané formou mimoriadneho príspevku od bánk v roku 2000 vo výške 795 mil. Sk (26,39 mil. €). Najväčšia časť finančných prostriedkov bola zabezpečená formou úverov od Národnej banky Slovenska, a to postupne 2,970 mld.

Sk (98,59 mil. €) v prípade Slovenskej kreditnej banky, 2,300 mld. Sk (76,35 mil. €) v prípade Dopravnej banky a 11,651 mld. Sk (386,74 mil. €) v prípade Devín banky.“⁴⁸

Základné údaje o vyplácaní náhrad za nedostupné vklady v jednotlivých insolventných bankách sú uvedené v nasledujúcich tabuľkách:

Tabuľka č. 6: Údaje o vyplácaných náhradách v AG Banke, a. s.

Dátum vyhlásenia banky za neschopnú vyplácať vklady	3. 12. 1999
Vyplácajúca banka	Slovenská sporiteľňa, a. s.
Začiatok vyplácania náhrad za nedostupné vklady	10. 1. 2000
Koniec vyplácania náhrad	10. 1. 2003
Maximálna výška náhrady za nedostupný vklad	310 500,- Sk (10 306,71 €)
Počet vyplatených klientov	24 145
Suma celkovo vyplatených náhrad celkom	1 742 515 387,48 Sk (57 840 914,41 €)

Zdroj: Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Vyplácané banky. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/sk/ag-banka-as/>>.

Tabuľka č. 7: Údaje o vyplácaných náhradách v Slovenskej kreditnej banke, a. s.

Dátum vyhlásenia nútenej správy	19. 4. 2000
Dátum vyhlásenia banky za neschopnú vyplácať vklady	19. 5. 2000
Vyplácajúca banka	Všeobecná úverová banka, a. s.
Začiatok vyplácania náhrad za nedostupné vklady	19. 6. 2000
Koniec vyplácania náhrad	19. 6. 2003
Maximálna výška náhrady za nedostupný vklad pre 1 vkladateľa	322 000,- Sk (10 688,44 €)
Počet vyplatených klientov	33 142
Suma vyplatených náhrad celkom	4 317 676 058,08 Sk (143 320 588,80 €)

Zdroj: Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Vyplácané banky. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/sk/slovenska-kreditna-banka-as/>>.

⁴⁸ ŠUJAN, R. 2005. Fond ochrany vkladov bilancuje vyplácanie náhrad za nedostupné vklady. In *BIATEC*. ISSN 1335-0900, 2005, roč. 13, č. 2, s. 7.

Tabuľka č. 8: Údaje o vyplácaných náhradách v Dopravnej banke, a. s.

Dátum vyhlásenia nútenej správy	1. 7. 2000
Dátum vyhlásenia banky za neschopnú vyplácať vklady	18. 7. 2000
Vyplácajúca banka	Slovenská sporiteľňa, a. s.
Začiatok vyplácania náhrad za nedostupné vklady	14. 8. 2000
Koniec vyplácania náhrad	14. 8. 2003
Maximálna výška náhrady za nedostupný vklad pre 1 vkladateľa	328 200,- Sk (10 894,24 €)
Počet vyplatených klientov	24 371
Suma vyplatených náhrad celkom	2 222 814 587,19 Sk (73 783 927,08 €)

Zdroj: Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Vyplácané banky. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/sk/dopravna-banka-as/>>.

Tabuľka č. 9: Údaje o vyplácaných náhradách v Devín banke, a. s.

Dátum vyhlásenia nútenej správy	24. 8. 2001
Dátum vyhlásenia banky za neschopnú vyplácať vklady	21. 9. 2001
Vyplácajúca banka	Slovenská sporiteľňa, a. s.
Začiatok vyplácania náhrad za nedostupné vklady	5. 11. 2001
Koniec vyplácania náhrad	5. 11. 2004
Maximálna výška náhrady za nedostupný vklad pre 1 vkladateľa	355 000,- Sk (11 783,84 €)
Počet vyplatených klientov	103 244
Suma vyplatených náhrad celkom	11 608 153 151,17 Sk (385 320 093,98 €)

Zdroj: Zdroj: FOND OCHRANY VKLADOV : Vyplácané banky. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.fovsr.sk/sk/devin-banka-as/>>.

„Fond v prípade AG Banky za prvý týždeň vyplatil náhrady vo výške 1,331 mld. Sk (44,18 mil. €; 71,07 %), na konci druhého týždňa bolo kumulovane vyplatených 1,491 mld. Sk (49,49 mil. €; 86,18 %). K 3. 3. 2000 bolo 23 797 vkladateľom vyplatených spolu

1 718 285 756,16 Sk (57,04 mil. €; 98,0 %). V podobných percentuálnych reláciách bolo realizované aj vyplácanie náhrad v prípade ostatných troch bánk.

Z údajov o vyplácaní náhrad vyplýva, že podstatná väčšina náhrad bola vyplatená bez problémov a zároveň rýchlo. Prvoradým cieľom však nebola rýchlosť vyplácania, ale plný súlad so ZoOV. Súčasne možno konštatovať, že pri vyplácaní náhrad sa nevyskytli kritické momenty, ktoré by vyvolali u vkladateľov pochybnosti alebo nedôveru k vyplácaniu náhrad a systému ochrany vkladov.⁴⁹

4.8 Ochrana vkladov v Európskej únii

V snahe zosúladiť podmienky ochrany vkladov v členských štátoch Európskej únie zohráva najvýznamnejšiu úlohu prijatie Smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ 94/19/ES zo dňa 30. mája 1994 o systémoch ochrany vkladov. „Z nej vyplýva povinnosť, že vo všetkých členských krajinách EÚ musí existovať taký systém poistenia vkladov, ktorého financovanie je zabezpečené bankovým sektorom. Všetky členské krajiny EÚ (v tej dobe 12) boli povinné prijať takýto systém ochrany vkladov do 1. júla 1994.“⁵⁰

Podľa uvedenej smernice sa za vklad považuje „akýkoľvek kreditný zostatok peňažných prostriedkov, vložených na účet alebo vyplývajúcich z normálnych bankových transakcií, ktoré musí úverová inštitúcia vyplatiť klientovi podľa zákonom zaručených podmienok.“⁵¹

Podľa možností má každý členský štát zabezpečiť viacero systémov ochrany vkladov, minimálne však jeden, a zároveň musí určiť podmienky možného vyňatia úverových inštitúcií z povinnej účasti v systéme ochrany vkladov. Smernica ďalej stanovila, že tie úverové inštitúcie, ktoré sa nebudú zúčastňovať oficiálne uznaného systému ochrany vkladov, nebudú oprávnené prijímať vklady.

„Úverová inštitúcia môže byť členským štátom zbavená povinnosti zúčastniť sa systému ochrany vkladov za podmienky, že je členom iného systému, ktorý ju chráni, zaisťuje jej likviditu a platobnú schopnosť a tým zabezpečuje ochranu vkladateľov minimálne v rozsahu, ktorý zodpovedá oficiálnemu systému ochrany vkladov, ak platí, že:

⁴⁹ ŠUJAN, R. 2005. Fond ochrany vkladov bilancuje vyplácanie náhrad za nedostupné vklady. In *BIATEC*. ISSN 1335-0900, 2005, roč. 13, č. 2, s. 8.

⁵⁰ ZIMKOVA, E. 2006. Systémy ochrany vkladov v Európskej únii. In *Dialógy o ekonomike a riadení*. ISSN 1335-4582, 2006, roč. 8, č. 24, s. 62.

⁵¹ GOLEMBIOVSKÁ, A. 2008. Ochrana vkladov na Slovensku a v Európskej únii. In *Medzinárodné vzťahy 2008 : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky* [CD-ROM] . Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2009, s. 224. ISBN 978-80-225-2823-8.

- daný systém existoval už skôr a v čase prijatia smernice bol oficiálne uznaný,
- systém musí byť zameraný na ochranu vkladov v úverových inštitúciách pre prípad platobnej neschopnosti a musí disponovať potrebnými zdrojmi na výplatu,
- systém nesmie byť založený na záruke, ktorú poskytuje úverovej inštitúcii priamo členský štát,
- systém musí v súlade so smernicou zabezpečovať informovanosť vkladateľov.⁵²

V prípade, že úverová inštitúcia nespĺňa povinnosti, ktoré sú pre ňu záväzné ako pre člena systému ochrany vkladov, môže byť za podmienok stanovených v smernici z tohto systému vylúčená. Musia to však povoliť vnútroštátne predpisy príslušnej členskej krajiny a príslušné orgány. Pre klientov je nepochybne významný aj fakt, že všetky členské štáty Európskej únie musia zabezpečiť, aby náhrada za ich vklady bola vymáhateľná súdnou cestou.

Významnou časťou smernice sú údaje uvedené v článku 7, podľa ktorého „systémy ochrany vkladov stanovia, že úhrnné vklady každého vkladateľa musia byť kryté do 20 000 ECU v prípade, že sa vklady stanú nedostupnými. Do decembra 1999 členské štáty, v ktorých pri prijatí tejto smernice vklady nie sú kryté do 20 000 ECU, môžu zachovať maximálny objem stanovený v ich systémoch ochrany za podmienky, že tento objem nie je menší ako 15 000 ECU.“⁵³ Treba však zdôrazniť, že „záruka za vklady sa musí minimálne rovnať 90 % súhrnných vkladov tak, aby výška náhrady dosiahla už uvedenú sumu.“⁵⁴

Smernica tiež stanovuje výnimky, podľa ktorých jednotlivé členské krajiny môžu určiť vkladateľov alebo vklady, ktoré budú z ochrany vyňaté alebo v prípade ktorých bude poskytnutá nižšia úroveň ochrany. Na druhej strane však nezakazuje poskytovať vyššie krytie vkladov, pri ktorom sa zohľadňuje najmä sociálny aspekt.

Povinnosťou jednotlivých členských štátov je aj overovanie, či pobočky založené úverovou inštitúciou sídlia mimo Európskej únie majú zaručenú ochranu vkladov v takej miere, akú požaduje smernica. V tom prípade, ak táto podmienka nie je splnená, členský

⁵² EUROEKONÓM : Systém ochrany vkladov v krajinách EÚ. In *Ekonomický portál*. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.euroekonom.sk/financie/bankovnictvo-a-banky/system-ochrany-vkladov-v-krajinach-eu/>>.

⁵³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 94/19/ES z 30. mája 1994 o systémoch ochrany vkladov

⁵⁴ EUROEKONÓM : Systém ochrany vkladov v krajinách EÚ. In *Ekonomický portál*. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.euroekonom.sk/financie/bankovnictvo-a-banky/system-ochrany-vkladov-v-krajinach-eu/>>.

štát môže pobočke nariadiť, aby vstúpila do existujúceho systému ochrany vkladov na jeho území.

„Z oficiálnych systémov ochrany vkladov sú vylúčené:

- vklady iných úverových inštitúcií vložených pod vlastným menom na svoj účet,
- prostriedky predstavujúce zdroje vlastného financovania podľa smernice o vlastných fondoch úverových inštitúcií,
- vklady vyplývajúce z transakcií, pri ktorých bol vydaný odsudzujúci rozsudok v súdnom konaní pre trestný čin spojený s legalizáciou príjmov z trestnej činnosti.“⁵⁵

Napriek tomu, že Smernica Európskeho parlamentu a Rady 94/19/ES stanovila pre vkladateľov základné krytie v prípade nedostupných vkladov, vzhľadom na finančné otrasy, ktoré vyústili do globálnej finančnej krízy bolo toto krytie nutné vylepšiť. Podnetom bolo odporúčanie Rady pre hospodárske a finančné záležitosti (ECOFIN) s cieľom zvýšiť ochranu bankových vkladov ako reakciu na nepriaznivý vývoj na svetových finančných trhoch.

Ako prvé na krízu reagovalo Nemecko s Írskom, ktoré zaviedli stopercentnú záruku za vklady v bankách. Tento krok mal negatívny dopad na Rakúsko a Veľkú Britániu, nakoľko sa vklady z týchto krajín začali presúvať do bezpečnejších susedných krajín. Následne po dohode ministrov financií 27 krajín Európskej únie v októbri 2008 sa zvýšila minimálna úroveň ochrany vkladov vo všetkých členských štátoch únie. „Pôvodne sa hovorilo o tom, že sa hranica garancie zjednotí na 100 000 eur. Proti tomuto zvýšeniu sa postavili niektoré krajiny, a tak sa ministri financií kompromisne dohodli na minimálnej záruke za vklad vo výške 50 000 eur, výnimočne stotisíc eur. Horná hranica garancie vkladov sa jasne nestanovila, a tak si každá krajina zobrala z dohody iný odkaz.“⁵⁶ Kým v Česku, Poľsku, či Bulharsku stanovili garanciu na úrovni 50 000 eur, v Španielsku a Grécku na úrovni 100 000 eur, mnohé krajiny však nasledovali Nemecko a Írsko a stanovili stopercentnú garanciu vkladov.

„Systémy ochrany vkladov v jednotlivých členských krajinách neboli rovnaké aj pokiaľ ide o spoluúčasť klienta. V niektorých krajinách (napr. Nemecko, Írsko, Česko,

⁵⁵ GOLEMBIOVSKÁ, A. 2008. Ochrana vkladov na Slovensku a v Európskej únii. In *Medzinárodné vzťahy 2008 : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky* [CD-ROM] . Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2009, s. 225. ISBN 978-80-225-2823-8.

⁵⁶ MRAVCOVÁ, J. – VAVŘINKOVÁ, J. 2008. Ochrana klientov bánk za každú cenu. In *Etrend* [online]. 2008. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://financie.etrend.sk/banky/ochrana-klientov-bank-za-kazdu-cenu.html>>.

Maďarsko) boli podobne ako na Slovensku zaručené vklady iba do výšky 90 %. Dôvodom je motivovať klienta, aby svoje úspory umiestňoval rozumne a podľa starostlivého uváženia. Avšak v súlade s odporúčaniami ECOFIN-u členské krajiny takúto spoluúčasť zrušili.⁵⁷

Tabuľka č. 10: Garancia vkladov v členských štátoch Európskej únie

Krajina	Garancia	Krajina	Garancia	Krajina	Garancia
Dánsko	100%	Belgicko	100 000 €	Bulharsko	50 000 €
Francúzsko	100%	Cyprus	100 000 €	Česko	50 000 €
Grécko	100%	Holandsko	100 000 €	Estónsko	50 000 €
Írsko	100%	Litva	100 000 €	Fínsko	50 000 €
Nemecko	100%	Luxembursko	100 000 €	Lotyšsko	50 000 €
Rakúsko	100%	Malta	100 000 €	Poľsko	50 000 €
Slovensko	100%	Portugalsko	100 000 €	Rumunsko	50 000 €
Slovinsko	100%	Španielsko	100 000 €	Maďarsko	13 mil. HUF
		Taliano	103 000 €	Švédsko	500 000 SEK
				V. Británia	50 000 £

Zdroj:

http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=odporu%C4%8Danie%20ecofinu%20zvy%C5%A1enie%20ochrany%20vklado v&source=web&cd=2&ved=0CD8QFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.ineko.sk%2Ffile_download%2F389&ei=zBOdT _7-EdLP4QTHsuSpDg&usg=AFQjCNFmuv95ctZc-gZZ6PmklwUrT_SBGQ

Uvedené opatrenie v podobe zvýšenia garancie bankových vkladov sa premietlo aj do Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/14/ES z 11. marca 2009, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 94/19/ES o systéme ochrany vkladov, pokiaľ ide o úroveň krytia a výplatnú lehotu. Rada sa ňou zaviazala k obnove dôvery finančného sektora a jeho fungovania. K najvýznamnejším zmenám v doplnenej smernici je to, že⁵⁸:

- stanovila minimálnu úroveň krytia od 30. júna 2009 na 50 000 eur a od 31. decembra 2010 krytie úhrnných vkladov každého vkladateľa na úroveň 100 000 eur,
- skrátila výplatnú lehotu z troch mesiacov (ktorú bolo možné predĺžiť na deväť mesiacov) na obdobie dvadsať pracovných dní, ktoré by sa malo predlžovať len vo

⁵⁷ GOLEMBIOVSKÁ, A. 2008. Ochrana vkladov na Slovensku a v Európskej únii. In *Medzinárodné vzťahy 2008 : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky* [CD-ROM] . Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2009, s. 226. ISBN 978-80-225-2823-8.

⁵⁸ SEPEŠI, P. 2010. Legislatívny proces (21. 6. 2010): Návrh novely zákona č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <[http://www.ucps.sk/clanok-0-955/Legislativny_proces_\(21_6_2010\)_Navrh_novely_zakona_c__118_1996_Z_z_o_ochrane_vkladov_.html](http://www.ucps.sk/clanok-0-955/Legislativny_proces_(21_6_2010)_Navrh_novely_zakona_c__118_1996_Z_z_o_ochrane_vkladov_.html)>.

výnimočných prípadoch a len so súhlasom príslušných orgánov o ďalších desať pracovných dní,

- stanovila povinnosť pre členské štáty overovať pravidelne funkčnosť systémov ochrany vkladov.

4.9 Pripravované zmeny týkajúce sa systému ochrany vkladov⁵⁹

V smernici 2009/14/ES vydanéj v čase finančnej krízy sa nepodarilo zohľadniť všetky plánované zmeny. Obsahuje preto doložku o preskúmaní aspektov ovplyvňujúcich systém ochrany vkladov v rámci všetkých členských štátov.

V Európe existuje viac ako 40 systémov ochrany vkladov, ktoré boli preskúmané Európskou komisiou. V priebehu mája a júna 2009 sa uskutočnili verejné diskusie, ktoré boli v auguste toho istého roku uzavreté a následne sa na základe nich prijalo 104 pripomienok a vyhotovila sa súhrnná správa. „V diskusiách sa pozornosť sústredila najmä na 4 okruhy:

- banky a ich asociácie,
- spotrebitelia a ich asociácie,
- členské štáty a
- systémy ochrany vkladov.“

V rámci skúmania systémov ochrany vkladov v Európskej únii sa pozornosť venovala hlavne nepredvídateľnosti zlyhávania bánk, ktorá sa v súčasnosti nedá monitorovať na vyžadovanej úrovni. Z výsledkov skúmania a prieskumov sa vypracoval nový návrh smernice o ochrane vkladov, ktorý bol doplnený o dôležité zmeny a v súčasnosti je predmetom dialógov pracovnej skupiny, ktorá pripravuje konečné znenie smernice.

V navrhovanom znení smernice sa uvažuje tiež o skrátení lehoty na vyplácanie náhrad vkladov na 7 resp. 21 dní⁶⁰, čo by v praxi predstavovalo rast nákladov, ktoré by boli nevyhnutné na rýchlejšie zabezpečenie úloh súvisiacich s vyplácaním vkladov.

⁵⁹ spracované podľa: BUZNOVÁ, M. 2011. Aktuálne otázky systému ochrany vkladov. In *BIATEC*. ISSN 1335-0900, 2011, roč. 19, č. 9, s. 15-16.

⁶⁰ FINANCE.CZ : Od začiatku roku 2011 budú bankovní vklady ešte lépe chráněny. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/290381-od-zacatku-roku-2011-budou-bankovni-vklady-jeste-lepe-chraneny/>>.

Plánované zmeny by mali ovplyvniť aj výšku mimoriadnych príspevkov bánk platených do systému ochrany vkladov, ktoré sú určené pre prípad nedostatku peňažných prostriedkov. Navrhuje sa ich „zvýšenie v rozsahu od 0,5 % a viac z hodnoty oprávnených vkladov za kalendárny rok.“

Niektoré členské štáty prostriedky v systéme ochrany vkladov okrem ich prvoradého účelu, ktorým je krytie náhrad za nedostupné vklady klientov, využívajú aj na ďalšie účely. Otvára sa tu teda možnosť využiť tieto peňažné prostriedky v oblasti investovania či ich vypožičania, avšak na druhej strane takéto ich použitie by bolo spojené s istým morálnym rizikom.

Ďalšou z otázok do budúcnosti je poskytnutie finančnej pomoci medzi jednotlivými systémami ochrany vkladov v Európskej únii. Podstata spočíva v možnosti prijať pôžičku od iného systému ochrany vkladov, pričom táto pôžička by sa mohla použiť len na vyplácanie náhrad nedostupných vkladov. Realizácia tohto návrhu by však mohla narážať na niekoľko problémov. Napríklad, ak jeden systém ochrany vkladov požičia peňažné prostriedky druhému systému pri dohodnutej lehote splatnosti tejto pôžičky 5 rokov, môže byť toto obdobie dostatočne dlhé pre vznik finančných problémov. Existuje predpoklad, že ten systém, ktorý si vypožičal peňažné prostriedky nebude z rôznych príčin schopný splatiť požičané prostriedky v stanovenej lehote. Tým sa do ohrozenia dostáva aj systém, ktorý peňažné prostriedky poskytol a v prípade, že „by sa aj on dostal do podobnej situácie, môže požiadať o pôžičku iný systém a máme tu možnosť vzniku zacyklenia, resp. zadlženia celého systému.“ Preto v prípade poskytovania takýchto pôžičiek je podstatné prísne vymedziť podmienky ich poskytovania, inak by možnosť vzájomnej pomoci medzi jednotlivými systémami bola nereálna.

O zmene sa uvažuje aj pri spôsobe, akým sa určujú príspevky do systému ochrany vkladov. „Uvažuje sa o jeho určení na základe stupňa rizika, ktorému bude banka vystavená.“ Môžu sa však vyskytnúť priepastné rozdiely medzi hodnotenými bankami, ktoré by mohli vyvolať negatívny efekt v podobe premiestnenia vkladov klientov z pôvodnej banky do inej.

Z pohľadu klienta možno o pozitívnej zmene hovoriť pri návrhu o rozšírení informačnej povinnosti bánk. „Na tento účel bol vypracovaný formulár, ktorý bude klienta vopred informovať o výške ochrany jeho vkladu.“

Účinnosť novej navrhovanej smernice o ochrane vkladov možno rozdeliť do troch etáp:

- rok 2012 – v ktorom sa očakáva schválenie návrhu smernice Európskym parlamentom a Radou a následné zavedenie potrebných zákonov a právnych predpisov prostredníctvom členských štátov, ktoré sú potrebné pre súlad s prijatým návrhom smernice,
- rok 2013 - nadobudnutie účinnosti ustanovení týkajúcich sa rýchlejšieho vyplácania vkladov a financovania systémov ochrany vkladov,
- rok 2020 – nadobudnutie účinnosti ustanovení týkajúcich sa poskytovania pôžičiek medzi jednotlivými systémami ochrany vkladov Európskej únie.

Záver

Zámerom bakalárskej práce bolo rozpracovať problematiku súvisiacu so systémom ochrany vkladov. Ochrana vkladov sa zaraďuje do systému bankovej regulácie, ktorá znamená tvorbu, presadzovanie a následnú realizáciu pravidiel podnikania bánk a ich činnosti. Vznik regulácie možno odôvodniť potrebou štátnych zásahov pri úpadkoch bankových inštitúcií, nakoľko sa nemožno spoliehať na samoregulačnú činnosť bánk.

Možno konštatovať, že dokonalý systém bankovej regulácie, a teda ani systému ochrany vkladov neexistuje. V každom prípade však platí, že je viac ako žiadaná. Spôsob, akým možno zabezpečiť ochranu jednotlivých finančných systémov sa realizuje buď prostredníctvom explicitnej alebo implicitnej ochrany vkladov, pričom za viac spoľahlivý model sa považuje explicitný systém.

V snahe upevniť dôveryhodnosť voči bankovému sektoru a zabezpečiť jednotnú ochranu vkladateľov všetkých bánk bol v roku 1996 prijatý Zákon č. 118/1996 Z.z. o ochrane vkladov, ktorý sa postupne stal plne totožný so Smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 94/19/ES o systémoch ochrany vkladov.

Podľa uvedeného zákona má klient právo na náhradu za nedostupný vklad uložený v banke, ak sa táto stala neschopnou vyplácať vklady. Jeden klient má nárok na náhradu za nedostupný vklad najviac vo výške 100 000 eur. Obdobie, v ktorom sa uskutočňuje vyplácanie náhrad sa musí skončiť do 20 dní odo dňa, v ktorom bola banka vyhlásená za neschopnú vyplácať vklady. Klient má však právo v nasledujúcich 3 rokoch v odôvodnených prípadoch požiadať o poskytnutie náhrady aj po uplynutí tejto lehoty.

Vyplácanie náhrad sa realizuje prostredníctvom Fondu ochrany vkladov, ktorý je poverený vykonávaním činností týkajúcich sa ochrany vkladov uložených v bankách. Plnenie tejto úlohy si vyžaduje zabezpečenie príjmovej časti Fondu, zdrojom ktorej sú vstupný, ročný a mimoriadny príspevok. Fond v priebehu svojej doterajšej pôsobnosti musel vyplácať nedostupné vklady v 4 insolventných bankách, a to konkrétne v AG Banke, a. s., Slovenskej kreditnej banke, a. s., Dopravnej banke, a. s. a v Devín banke, a. s.

Z implementácie smernice č. 94/19/ES do národnej legislatívy vyplynulo stanovenie maximálnej výšky náhrad vyplácaných v prípade nedostupnosti vkladov na úroveň 20 000 eur. V čase finančnej krízy však táto garancia nebola postačujúca. Preto novela uvedenej smernice stanovila od 30. júna 2009 úroveň krytia na 50 000 eur a od 31. decembra 2010 na úroveň 100 000 eur, ktorá je platná až dodnes.

Nezohľadnené zmeny v novele smernice sú predmetom dialógov a diskusií pri príprave novej smernice. Uvažuje sa v nej o skrátení lehoty vyplácania náhrad na 7 resp. 21 dní, o zmene výšky mimoriadneho príspevku do systému ochrany vkladov, o poskytovaní finančnej pomoci medzi jednotlivými systémami ochrany vkladov v rámci Európskej únie i o lepšej informovanosti klienta.

Súčasné práce, ktoré sa uskutočňujú s cieľom vypracovať nový návrh smernice o ochrane vkladov je dôkazom, že Európska komisia sa snaží o čo možno najväčšiu mieru harmonizácie v uvedenej oblasti. Očakáva sa, že prijatím novej smernice získa oblasť týkajúca sa problematiky ochrany vkladov ucelenejšiu štruktúru a bude prínosom pre bankovú prax.

Zoznam použitej literatúry

Knižné publikácie

- [1] BALKO, L. 2000. Bankové právo. Bratislava : ELITA, 2000. 331 s. ISBN 80-8044-069-7.
- [2] BELÁS, J. 2008. Retail banking. Bratislava : Iura Edition, 2008, 207 s. ISBN 978-80-8078-190-3.
- [3] HORVÁTOVÁ, E. a kol. 2010. Operácie komerčných bánk. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2010. 304 s. ISBN 978-80-225-2928-0.
- [4] HORVÁTOVÁ, E. 2009. Bankovníctvo. Žilina : GEORG Žilina, 2009, 318 s. ISBN 978-80-89401-03-1.
- [5] POLOUČEK, S. 2006. Bankovníctví. Praha : C. H. Beck, 2006, 716 s. ISBN 80-7179-462-7.
- [6] REVENDA, Z. 2005. Peněžní ekonomie a bankovníctví. Praha : Management Press, 2005, 627 s. ISBN 80-7261-132-1.
- [7] REVENDA, Z. 2011. Centrální bankovníctví. Praha : Management Press, 2011. 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

Časopisy

- [1] BUZNOVÁ, M. 2011. Aktuálne otázky systému ochrany vkladov. In BIATEC. ISSN 1335-0900, 2011, roč. 19, č. 9. s. 14-16.
- [2] ELIAŠOVÁ, D. 2004. Nové trendy v ochrane vkladov po vstupe Slovenskej republiky na jednotný finančný trh Európskej únie. In Nová Ekonomika. ISSN 1336-1732, 2004, roč. 3, č. 3, s. 36-41.
- [3] HORVÁTH, M. 1998. Systém ochrany bankových vkladov v Slovenskej republike. In BIATEC. ISSN 1335-0900, 1998, roč. 6, č. 7, s. 14-15.
- [4] ŠUJAN, R. 2002. Fond ochrany vkladov bilancuje vyplácanie náhrad za nedostupné vklady. In BIATEC. ISSN 1335-0900, 2005, roč. 13, č. 2, s. 6-10.
- [5] ŠUJAN, R. 2010. Činnosť Fondu ochrany vkladov a aktuálne legislatívne zmeny. In BIATEC. ISSN 1335-0900, 2010, roč. 18, č. 5, s. 8-9.
- [6] TKÁČOVÁ, D. – FIFEK, E. – FIFEKOVÁ, E. 2005. Teoretické a legislatívne aspekty ochrany vkladov na Slovensku. In Nová ekonomika. ISSN 1336-1732, 2005, roč. 4, č. 4, s. 124-130.

- [7] TRÚCHLY, P. 1999. Systém ochrany vkladov. In BIATEC. ISSN 1335-0900, 1999, roč. 7, č. 2, s. 6-8.
- [8] ZIMKOVÁ, E. 2006. Systémy ochrany vkladov v Európskej únii. In Dialógy o ekonomike a riadení. ISSN 1335-4582, 2006, roč. 8, č. 24, s. 60-67.

Príspevky na CD-ROM

- [1] GOLEMBIOVSKÁ, A. 2008. Ochrana vkladov na Slovensku a v Európskej únii. In In Medzinárodné vzťahy 2008 : aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky [CD-ROM]. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2009, s. 224-228. ISBN 978-80-225-2823-8.

Elektronické dokumenty

- [1] MRAVCOVÁ, J. – VAVŘINKOVÁ, J. 2008. Ochrana klientov bánk za každú cenu. In *Etrend* [online]. 2008. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <<http://financie.etrend.sk/banky/ochrana-klientov-bank-za-kazdu-cenu.html>>.
- [2] SEPEŠI, P. 2010. Legislatívny proces (21. 6. 2010): Návrh novely zákona č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné na internete: <[http://www.ucps.sk/clanok-0-955/Legislativny_proces_\(21_6_2010\)_Navrh_novely_zakona_c__118_1996_Z_z_o_ochrane_vkladov_.html](http://www.ucps.sk/clanok-0-955/Legislativny_proces_(21_6_2010)_Navrh_novely_zakona_c__118_1996_Z_z_o_ochrane_vkladov_.html)>.

Internetové stránky

- [1] www.ekonomika.etrend.sk
- [2] www.euroekonom.sk
- [3] www.finance.cz
- [4] www.fovsr.sk
- [5] www.nbs.sk
- [6] www.ucps.sk

Zákony, smernice, výročná správa

- [1] Zákon č. 118/1996 Z.z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- [2] Zákon č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- [3] Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

- [4] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/14/ES, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 94/19/ES o systémoch ochrany vkladov, pokiaľ ide o úroveň krytia a výplatnú lehotu
- [5] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 94/19/ES o systémoch ochrany vkladov
- [6] Výročná správa Fondu ochrany vkladov 2010